

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

KEHITYSAVUN AJANKOHTAISIA ONGELMAKOHTIA

Kansantaloustiede

Pro Gradu -tutkielma

Kesäkuu 2015

Ohjaaja: Matti Tuomala

Nina Sihvonen

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu; taloustiede

Tekijä:

SIHVONEN, NINA

Tutkielman nimi:

Kehitysavun ajankohtaisia ongelma-kohtia

Pro Gradu -tutkielma:

52 sivua

Aika:

Kesäkuu 2015

Avainsanat:

Kehitysapu, köyhyys, oikeudenmukaisuus, yleismaailmallisuus, ehdollisuus, julkishyödyke

Kehitysavun tehokkuudesta on keskusteltu paljon taloustieteen julkaisuissa. Kehitysapu ei ole oikein toiminut ja ongelmaa on pyritty korjaamaan tekemällä apu ehdolliseksi. Ehdollistaminen ei kuitenkaan ole kaikissa tapauksissa osoittautunut toimivaksi vaihtoehdoksi. Lähiaikoina kehitysapukeskusteluun on kehitysavun tehokkuuden lisäksi noussut avun eettiset ja moraaliset lähtökohdat. Työssä tarkastellaan ensin kehitysavun historiaa ja yleisiä lähtökohtia. Yksi keskustelua on herättäneistä kysymyksistä on, voiko yksittäinen maa olla kehitysavun saaja ja antaja saman aikaisesti. Ongelmaa lähestytään tarkastelemalla ensin kehitysavun empiirisesti havaittuja vaikutuksia kasvuun sekä kehitysavun aiheuttamaa mahdollista riippuvuutta. Myös kansainvälisten julkishyödykkeiden tapaus on huomioitava kehitysapua pohdittaessa.

Kehitysavun vaikutukset kasvuun ovat epäselvät ja sen itsenäisten vaikutusten havaitseminen on haastavaa. Yleisin lopputulos kuitenkin näyttäisi olevan, että kehitysapu edistää kasvua ja on hyödyllistä, jos sitä vastaanottavassa maassa vallitsee niin sanotusti oikeanlaiset olosuhteet. Kehitysapu voi kuitenkin aiheuttaa kehitysapua saavissa maissa riippuvuutta ja siihen liittyy saajan kannalta ongelmallista kehitysavun sirpaloitumista. Tämä ilmiö on noussut esiin etenkin teknisen avustuksen kohdalla, eikä sitä antamalla varsinaisesti täytetä avun saajan todellista tarvetta. Kehitysapuvirtojen suuntautumisessa on otettava huomioon myös kansainväliset julkishyödykkeet, sillä niiden myötä varoja voidaan suunnata kehittyneissä maissa tapahtuvaan kehitystoimintaan. Tämä vähentää kehitysavun ehdollistamiseen liittyviä ongelmia, kun apua ei anneta suoraan kehittyvään maahan. Merkittävä kehitysapuvarojen suuntaamiseen liittyvä ongelma on yksittäisen maan oleminen yhtä aikaa kehitysavun vastaanottajana ja antajana. Tähän liittyvät kiinteästi oikeudenmukaisuuden käsite sekä moraalisen vastuun päättymisen. Analyttinen tarkastelu yksittäisen maan olemisesta kehitysavun saajana ja antajana osoittaa, että tilanne on paitsi mahdollinen, myös taloustieteellisesti ja moraalisesti perusteltavissa.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITYSAVUN HISTORIA.....	4
2.1 Kehitysavun alkuhetket	4
2.2. Kehitysapuopin kehittyminen.....	5
2.3 Kehitysavun viimeaikaiset tapahtumat	13
2.4. Vuosituhannen kehitystavoitteet ja kehitysapu	16
3 KEHITYSAVUN TEORIA.....	19
3.1 Kehitysapu ilman ehtoja	19
3.2 Ehdollinen kehitysapu	22
4 KEHITYSAVUN EMPIIRINEN JA INSTITUTIOONAALINEN ANALYYSI	25
4.1 Kehitysavun vaikutukset kehittymiseen	25
4.2 Kehitysapuriippuvuus.....	28
4.3 Kansainväliset julkishyödykkeet ja kehitysapu	30
5 YKSITTÄINEN MAA KEHITYSAVUN VASTAANOTTAJANA JA ANTAJANA ..	35
5.1 Yleiset lähtökohdat	35
5.2 Kansallisvaltion merkitys oikeudenmukaisuusteoriassa	36
5.3 Globaali köyhyyden minimointi.....	40
5.4 Kehitysapua puoltavat argumentit	45
6 LOPUKSI.....	47
LÄHTEET	51

1 JOHDANTO

Kehitysavun voidaan katsoa saaneen alkunsa vuonna 1929, kun Iso-Britannia kiinnostui siirtomaidensa taloudesta ja alkoi tukea niitä taloudellisesti. Jo tuolloin kehitysapu oli ehdollista, sillä kehitysapua saavien maiden (saajamaiden) tuli käyttää mahdollisimman suuri osa saaduista varoista brittiläisten hyödykkeiden ostamiseen. Laajamittaisemmin kehitysavun antaminen alkoi toisen maailmansodan jälkeen. Marshall-suunnitelmalla ja YK:n perustamisella oli kehitysavun kehittymisen kannalta merkittävä vaikutus 1940-luvulla, kun sodan raunioittamaa Eurooppaa pyrittiin rakentamaan uudelleen. Vähitellen huomio kääntyi kuitenkin jälleenrakentamisesta vähemmän kehittyneisiin maihin ja niiden tarpeisiin.

Kylmän sodan aikana kehitysapua annettiin nimellisesti köyhempien auttamiseksi, mutta todellisuudessa kehitysavun antamisen syyt olivat strategisia ja tuella haluttiin varmistaa kehittyvien maiden pysyminen lahjoittajan puolella. Kylmän sodan päätyttyä kehitysavun antaminen on koettu rikkaiden maiden velvollisuudeksi. Kehitysavun päätavoitteet ja painopisteet ovat vaihdelleet vuosikymmenien aikana laidasta laitaan aina ajankohtaan kuuluvan kehitysoffin mukaisesti. Kehitysoffilla tarkoitetaan ajatusta siitä, mitkä tekijät edesauttavat kehitystä. Kehitysapuoppi kuvaa kehitysavun antamisessa painotettua osa-aluetta eri ajankohtina.

Kehitysapu ja sen vaikuttavuus on ollut tärkeä puheenaihe jo kehitysavun alkua ajoista lähtien. Moninaisten tutkimustenkaan jälkeen ei ole löytynyt yksimielisyyttä siitä, onko kehitysavusta hyötyä vai haittaa vähemmän kehittyneille talouksille. Keskustelussa on huomioitava myös kehitysavun ehdollisuus ja ehdollisuuden vaikutus annettavan avun seurauksiin. Lisäksi on tarkasteltava tulonsiirtojen vaikutusta lahjoittajamaan ja vastaanottajamaan näkökulmasta, jotta voidaan ymmärtää miksi kehitysapua halutaan antaa, miksi sitä halutaan vastaanottaa ja mitä seurauksia kehitysavun antamisella on kummassakin maassa.

Kehitysavun vaikutuksista sitä saavien maiden kehitykseen on keskusteltu paljon. Kehitysapututkimusta tehdessä asetetuista määräyksistä riippuen kehitysavun vaikutus voi olla saajamaan kannalta positiivinen, neutraali tai jopa negatiivinen. Kasvua tarkasteltaessa kehitysavun osalta törmätään niin sanottuun mikro-makro -ongelmaan. Jotkin projektit saattavat mikrotasolla näyttää vaikuttavan kasvuun positiivisesti, mutta makrotasolla tarkasteltuna vaikutus ei olekaan yhtä positiivinen. Kehitysavun itsenäisten vaikutusten havaitseminen on vaikeaa, mikä hankaloittaa tutkimusten tekemistä ja tulosten tulkitsemista. Kehitysapuun liittyviä ongelmia ovat myös kehitysavun aiheuttama riippuvuus sekä kehitysavun suhde kansainvälisiin julkishyödykkeisiin.

Tutkielman lopussa käsitellään yksittäisen maan olemista yhtäaikaaisesti kehitysavun saajana ja antajana. Monet kehittyvät maat ovat olleet ja ovat yhä sekä kehitysavun vastaanottajia että lahjoittajia. Etenkin Intian tapaus on herättänyt viime aikoina paljon keskustelua. Intia on äskettäin noussut keskituloisten maiden (Middle Income Country, MIC) joukkoon, vaikka maassa on edelleen monta miljoonaa köyhää. Tähän liittyen herää kysymys, pitäisikö kehitysapua yhä antaa Intiaan, vai pitäisikö sen niin sanotusti huolehtia omista vähäosaisistaan. Ongelmaa käsitellään oikeudenmukaisuusperiaatteen ja globaalin köyhyyden minimoinnin kautta. Rawlsin (1971) oikeudenmukaisuusperiaatteen mukaisesti varoja tulisi suunnata huonoiten voivien yksilöiden hyvinvoinnin parantamiseen. Tämä periaate on kuitenkin kohdistettu kansallisvaltioihin ja sen soveltaminen laajemmassa mittakaavassa ei ehkä olekaan niin yksinkertaista. Se antaa kuitenkin perustan kansainvälisen vastuun pohtimiseen. Kehitysapua lähestytään eettisestä näkökulmasta ja sille haetaan perusteluja käyttämällä yleisten kuvausten lisäksi esimerkitapauksena Intiaa.

Tutkielmassa lähestytään kehitysapua neutraalista näkökulmasta. Tavoitteena on antaa lukijalle kuva kehitysapuun liittyvistä ajankohtaisista ongelmista ja niiden syistä, sekä nostaa esille avun antamisessa huomioitavia seikkoja. Luvussa kaksi kerrotaan kehitysavun

historiasta ja siitä, kuinka se on saavuttanut nykymuotonsa. Luvussa kolme käydään läpi ehdollisen ja ilman ehtoja annettavan kehitysavun teoriaa. Neljännessä luvussa käsitellään kehitysapuun liittyviä kysymyksiä lyhyesti kasvun, riippuvuuden ja kansainvälisten julkishyödykkeiden kautta. Viides luku käsittelee yksittäistä maata kehitysavun saajana ja antajana. Kuudennessa luvussa tehdään yhteenveto tutkielmasta.

2 KEHITYSAVUN HISTORIA

2.1 Kehitysavun alkuhetket

Kansainvälisestä avusta on joitakin todisteita jo muinaisajoilta, mutta nykyaikaisen kehitysavun aikakauden voidaan katsoa alkaneen 1900-luvun alussa, kun läntiset valtiot kiinnostuivat siirtomaidensa ja muiden köyhien maiden taloudesta. Vuonna 1929 Iso-Britannia aloitti siirtomaidensa taloudellisen tukemisen antamalla lainaa infrastruktuurin ja talouden kehittämiseen. Iso-Britannia ei kuitenkaan tuolloin antanut taloudellista tukea vain hyvää hyvyttään. Tämän Colonial Development Act:n tarkoituksena oli edistää Iso-Britannian työllisyyttä, sillä kehitysapua saaneiden maiden piti kuluttaa mahdollisimman suuri osa saamistaan varoista brittiläisiin tuotteisiin ja lisätä näin Iso-Britannian vientikysyntää. (Little and Clifford 1965, 31.) Alusta lähtien brittiläinen kehitysapu oli muodoltaan ”sidottua apua” (tied aid), eli avun saaminen oli sidottu tiettyyn ehtoon. Myös USA:n latinalaisen Amerikan maille antama apu 1930- ja 1940-luvuilla oli muodoltaan sidottua apua. (Kanbur 2003, 3.)

Kehitysavun antaminen alkoi kuitenkin kunnolla vasta toisen maailmansodan jälkiseurauksena. Yleisen mielipiteen mukaan 1940-luvulla oli kaksi päätapahtumaa, jotka vaikuttivat kehitysavun kehittymiseen: Marshall-apu sekä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) perustaminen ja Bretton Woods -konferenssi/kokous, jossa perustettiin Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF). Marshall-suunnitelma symboloi kahdenvälistä apua Yhdysvalloilta Euroopan maille, kun taas Yhdistyneiden kansakuntien perustaminen ja Bretton Woods -kokous edustivat kehitysavun monenkeskistä suuntausta. Molempien päämääränä oli jälleenrakentaa sodan seurauksena tuhoutunut Eurooppa, ei niinkään teollistumattomien maiden kehittäminen. Huomio alkoi kuitenkin pian kääntyä kohti kehittyviä maita. Presidentti Harry Trumanin vuonna 1949 pitämä virkaanastujaispuhe sisälsi

kuuluisan Four Point Program -avustusohjelman, jonka tavoitteena oli ”tarjota tieteellisen ja teollisen kehityksen edut kehittymättömille alueille kasvun parantamiseksi.” (Kanbur 2003, 4.)

2.2. Kehitysapuopin kehittyminen

Kehitysavun historiaan on toisen maailmansodan jälkeen vaikuttanut kaksi avaintekijää: geopolitiikan kehittyminen ja kehitysajattelun muotoutuminen. Keskeisesti kehitysapuun vaikuttanut geopolitiittinen tekijä oli kylmä sota. Tuolloin avunannon syyksi esitettiin moraalista velvollisuutta auttaa köyhempiä maita, mutta päätavoitteena oli kuitenkin tosiasiassa estää kehittyviä maita menemästä ”väärälle puolelle”. Milton Friedmanin (1958, 63, 77-78) mukaan ulkomailta saatavaa kehitysapua pidetään laajalti aseena aatteellisessa sodassa, jossa Yhdysvallat olivat ja avun tavoitteena oli voittaa riippumattomat sekä köyhemmät ja vähemmän kehittyneet maat omalle puolelle. Näkemys kehitysavusta oli tuolloin edellä kuvatuunlainen niin läntisten päättäjien kuin vähemmän konservatiivisesti ajattelevien taloustieteilijöidenkin keskuudessa. Taloustieteilijät olivat kuitenkin keskenään eri mieltä siitä, mikä synnyttää kehitystä ja tämän seurauksena siitä, millainen rooli kehitysavulla tulisi olla kasvun luomisessa. Jotta aiheeseen voidaan ottaa kantaa, tulee huomioida kehitysoppi ja sitä koskevat erimielisyydet. (Kanbur 2003, 4-5.)

1960-luvulla vallinneen kasvuteoreettisen lähestymistavan mukaan taloudellisen kehittymisen ensisijaisena rajoitteena olivat pääoman kertyminen ja kotitalouksien säästöjen lisääminen, mihin kehitysapua tarvittiin. Valtion johdolla ja keskitetyllä suunnittelulla oli oltava keskeinen rooli kehitysapua vastaanottavan maan investointi- ja kehitysapuprosesseissa, sillä markkinoiden katsottiin epäonnistuneen. Tuolloin uskottiin myös, että lapsen kengissä olevaa teollisuutta (infant industry) oli kehityksen alkupuolella suojeltava ulkopuoliselta kilpailulta. Nämä opit näkyivät voimakkaasti Intian kahdessa ensimmäisessä viisivuotissuunnitelmassa.

Läntinen kehitysapu otti osaa Intian suunnitelmien rahalliseen tukemiseen koko 1950- ja 1960-lukujen ajan, tavoitteenaan estää Intiaa tarrautumasta kommunismiin. Ajatuksena oli, että taloudellinen kehitys pitäisi kehittyvät maat kiinnitettynä ”läntiseen leiriin” ja että kehitysavun suuntaaminen keskeisesti ohjattuun pääomien kartuttamiseen edistäisi taloudellista kehitystä. (Kanbur 2003, 5-6.)

1960- ja 1970-lukujen kuluessa kahdenvälinen ja monenkeskinen kehitysapu laajenivat entisestään. Koska jälleenrakennusresursseja ei enää tarvittu Euroopassa ja Japanissa, monenkeskisen kehitysavun huomio kääntyi kasvavassa määrin kehittyviin maihin. Maailmanpankki alkoi antaa korkotukilainoja (soft loan) 1960-luvulla, International Development Association (IDA) perustettiin ja alueellisia kehityspankkeja avattiin Aasiaan, Afrikkaan ja latinalaiseen Amerikkaan. Nämä uudet monenkeskiset järjestelyt heijastivat yleistä tunnetta, että lahjoittajien yhteenliittymä olisi parempi vaihtoehto kuin suuri joukko yksittäisiä kehitysapuohjelmia (Rosenstein-Rodan 1968, 223-230). Huomio siirtyi kehittyvien maiden kokonaisvaltaisesta kansantulon kasvusta köyhyyteen ja sosiaaliseen sektoriin. Brasilian nopeasta kasvusta seurasi epätasa-arvoisuuden erittäin nopea kasvu, mikä vähensi alkuperäisestä kasvusta saatuja hyvinvointivaikutuksia ja lisäsi varovaisuutta pääoman sijoittamisen kautta saatavaa kasvua kohtaan (Fishlow 1972, 391-402). Painotus siirtyi perustarpeisiin ja kehitysoppi alkoi korostamaan köyhille suoraan koituvia hyötyjä yleisestä kasvusta hiljalleen virtaavien hyötyjen sijaan. Kehitysapuoppi muuttui yhä kommunismia vastaan taistelevan kehyksen sisällä köyhyiden poistoa painottavaksi ja keskittyi maatalouteen sekä sosiaaliseen sektoriin, kuten koulutukseen ja terveyteen. Maailmanpankin puheenjohtaja vaati edellä kuvattua muutosta strategiaan ja koska Maailmanpankillä oli kasvanut vaikutus kehitysapuun ja sillä oli YK:n tuki, tuli kyseisestä strategiasta kehitysoopin ja kehitysapuopin oikeaoppinen toimintamalli. (Kanbur 2003, 6.)

1950-luvulta 1970-luvulle sekä eri kehitys- ja kehitysapuoppien aikana kritisoitiin ehdollista kehitysapua. Ehdollisessa, eli sidotussa kehitysavussa kehitysapua saavan maan pitää käyttää saamansa apu ennalta määrättyjen ehtojen mukaisesti. Talousanalyytikot osoittivat kuitenkin kyseisen toimintatavan tehottomuuden resurssien siirtämisessä. Muut analyytikot keskittyivät maataloudellisten ylijäämien siirtämiseen lännestä, etenkin Yhdysvalloista, kehitysapuna saajamaihin. Väitettiin kuitenkin, että tällainen ”ruoka-apu” (food aid) olisi haitaksi saajamaiden maataloudelliselle tuotannolle (Shultz 1960, 1019-1030). Syntyi myös keskustelua siitä, pitäisikö kehitysapua antaa kokonaisbudjettituen sijasta tiettyihin projekteihin (Singer 1965, 539-545). Niin sanotun projektituen kehitysapukeskustelun alettua, oli kehitysavun ehdollisuuskysymys huomioitava. Projekteilla on omat epäsuorat ehtonsa – rahaa tulee vain hankkeen edetessä. Mikäli tukea annettaisiin maan kokonaisbudjettiin, olisi ehdollistettava koko maan laajat politiikkalinjat. Näin ollen ehdollisesta projektituesta oli tulossa huomattava asia kehitysapukeskusteluissa. (Kanbur 2003, 6-7.)

1980-luku oli myrskyisä kehitys- ja kehitysapuopille, alkaen OPECin vuosien 1973 ja 1979 öljyshokeista ja päättyen Berliinin muurin murtumiseen, unohtamatta Neuvostoliiton romahtamista, minkä seurauksena kylmä sota päättyi. Tällä vuosikymmenellä myös monien länsimaiden äänestäjät liikkuivat kohti konservatiivista hallintoa, mikä näkyi muun muassa Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Saksan johtavien poliitikkojen valinnoissa. Aiemmasta valtiojohtoisesta lähestymistavasta kehitysapuoppiin alettiin siirtyä kohti kehitykseen johtavia markkinaperustaisia keinoja, ja rakenteellisen muutoksen aikakausi oli käsillä. (Kanbur 2003, 7.)

Maailmanpankki on 1980-luvulta lähtien pysynyt vapaakaupan uskollisena kannattajana. Saman vuosikymmenen aikana kehitys- ja kehitysapuoppi sulautuivat yhteen ja maapolitiikkaa pidettiin kaiken kaikkiaan kehityksen avaintekijänä. Kehitysapua annettiin

valtion apuna ja vastaanottajamaan tuli tämän avulla saada aikaan poliittisia uudistuksia. (Kanbur 2003, 7.)

Latinalaisen Amerikan velkakriisi 1980-luvun alussa vaikutti kyseisen vuosikymmenen kehitysapukehitykseen ja -keskusteluihin. Latinalaisen Amerikan valtioille tukena myönnettyjen velkahelpotusten ehdot oli sidottu siellä tehtäviin politiikkauudistuksiin. Samoin tehtiin myös Afrikassa. Ehdot ja niiden oletetut seuraukset johtivat laajaan väittelyyn. Tuolloin yhtenä väitteenä oli myös, että 1980-luvun kehitysapu ja kehitysoppi olivat yksinomaan läntisten luotonantajien intressien mukaisia ja että niistä olisi pitänyt luopua. Ehdotettiin jopa täydellistä kehitysmaiden velkojen mitätöintiä tai huomattavia velkahelpotuksia. (Kanbur 2003, 7.)

1990-luvun ensimmäinen ja toinen puolisko eroavat selkeästi toisistaan. Vuosikymmenen alussa 1980-luvun opit pitivät vielä pintansa ja oltiin erityisesti huolestuneita entisten kommunististen, keskitetysti johdettujen talouksien siirtymisestä markkinatalouteen. Nopeaa muutosta pidettiin tuolloin parhaana ratkaisuna ja käytettiin jopa termiä shokkiterapia. Toisella puoliskolla huomattiin kuitenkin ettei muutoksen erittäin vahingollisia seurauksia voitu enää sivuuttaa, joten vahinkojen korjaaminen alkoi (Stiglitz 2000, 27-56). Lisäksi vuoden 1997 Itä-Aasian talouskriisi sekä myöhemmät kriisit latinalaisessa Amerikassa ja Venäjällä olivat 1990-luvulla erittäin merkittäviä ja niillä oli huomattavat vuotovaikutukset (spillover effects) useimpiin köyhiin maihin. Maailmanpankkia ja erityisesti IMF:ää pidettiin kasvavassa määrin epäsuorassa ja jopa suorassa vastuussa rikkaiden maiden politiikan välittämisestä vähemmän kehittyneihin maihin. 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alkupuolen markkinapohjaisten lähestymistapojen saama vahva kritiikki oli osittain syynä siihen, että kehitysapua antavien maiden keskimääräiset preferenssit muuttuivat ja kehitysoppi alkoi 1990-luvun aikana taas korostaa köyhyyden vähentämistä kehityksen perimmäisenä tavoitteena. (Kanbur 2003, 7-8.)

1990-luvun lopulla lahjoittaja- ja vastaanottajamaiden välistä yksimielisyyttä kehitysstrategiasta ja sen toteuttamisesta ei löytynyt. Vaikka yleisellä tasolla oltiin yhtä mieltä makrotaloudellisen tasapainon tärkeydestä, niin sosiaalisten, institutionaalisten ja rakenteellisten asioiden osalta mielipiteet erosivat huomattavasti toisistaan. Huomattiin, että edellä mainittujen asioiden osalta kansallisten instituutioiden on toiminnassaan huomioitava maakohtaiset edellytykset. Maakohtaisten kehitysapujakelusysteemien keskeisimmäksi haasteeksi nousivat koordinoinnin parantaminen, kehitysapuriippuvaisuuden vähentäminen sekä köyhyyden vähentämiseen ja kehityksen lisäämiseen liittyvien mielipide-erojen hallinta. (Kanbur, Sandler & Morrison 1999, 2-3.)

Vuonna 2000 YK rahoitti Maailman koulutusfoorumin (the World Forum on Education) kokoontumisen Senegalissa, jotta se määrittäisi kuluneen vuosikymmenen aikana tapahtuneen kehityksen ja antaisi lisävirikkeitä peruskoulutukseen maailmanlaajuisesti. Kokous lisäsi peruskoulutuksen tärkeyden näkyvyyttä kansainvälisesti ja innosti kansalaisjärjestöjen (NGO) kansallista ja kansainvälistä verkostoa kannattamaan koulutukseen annettavan kehitysavun määrän lisäystä. UNESCO (the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) oli osaltaan kannustamassa koulutukseen käytettävän kehitysapumäärän kasvattamista. (Lancaster 2007, 58.)

Avun taso oli lähtenyt nousemaan uudestaan jo ennen vuotta 2001, mutta kyseisenä vuonna Meksikossa pidetty YK:n kokous rahoituskehityksestä aiheutti suuren lisäpotkun avun määrän nousuun. Kansainvälisillä kokouksilla on yleisesti ottaen tapana onnistua ja olla tehokkaita silloin, kun ympäristö on suotuista positiivisille tapahtumille. Taloudelliset ja valtion tuloja koskevat rajoitukset, jotka johtivat 1990-luvun aikana avun määrän romahtamiseen, helpottivat 2000-luvun alkupuolella monessa maassa yleisen taloustilanteen kohentumisen seurauksena. Lisäksi kehitysavusta on pyritty tekemään entistä vaikuttavampaa esimerkiksi monilla kehitysapua koskevilla uudistuksilla. (Lancaster 2007, 59.)

Vuoden 2001 syyskuussa Yhdysvaltoihin kohdistettu terroristi-isku oli merkittävä tekijä, joka lisäsi annettavan kehitysavun korkeampien tasojen tukemista poliittisen eliitin, sekä Yhdysvaltojen ja Euroopan kansojen keskuudessa. Julkisuudessa annettiin kuva, jonka mukaan terroriteko oli seurausta maailmassa vallitsevasta köyhyydestä ja huomattavasta epätasa-arvosta. Terroristien ja heikkojen valtioiden välistä yhteyttä kuvaa kuitenkin paremmin ajatus siitä, että kyseisistä maista tulee helposti terroristien turvapaikkoja. Tästä johtuen maailman yhteisön mielenkiinnon kohteena on estää valtioiden toimintahäiriöitä ja epäonnistumisia. Tarkkaan ei osattu sanoa, miten tässä onnistuttaisiin, mutta heikko hallitus ja köyhyys olivat selvästi merkittävässä osassa näissä huono-onnisissa maissa. Rikkaat maat eivät voineet enää jättää köyhempiä maita huomiotta, ja kehitysapu oli mahdollisesti hyödyllinen työkalu yhteiskunnallisten konfliktien ja valtioiden romahtamisen välttämiseksi. Maailmanpankin vuoden 2001 johtajan mukaan köyhyys itsessään ei välittömästi ja suorasti johda konfliktitilanteisiin, saati terrorismiin. Hän sanoi myös, että yhteisenä tavoitteena tulee olla köyhyiden tuhoaminen, yhtenäisyyden tunteen edistäminen ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Näin sivuun jääneet ja väheksytyt saataisiin tuotua mukaan globaalin talouden ja yhteisön valtavirtaan. (Lancaster 2007, 59.)

Uuden vuosituhannen alussa useilla tapahtumilla ja kehityssuunnilla oli suuria vaikutuksia kehitysavun määrään, lisäten sen käyttöä taas taloudellisen kehityksen edistämiseen. Euroopan unionin jäsenvaltiot lupasivat Yhdysvaltojen kanssa yhdessä merkittävän korotuksen ulkomaanapuun, josta suuri osa suunnattaisiin enimmäkseen kehitystarkoituksiin. Vuonna 2003 maailmanlaajuiset apuvirrat nousivat kymmenellä miljardilla edellisvuoteen verrattuna, kun hallitukset alkoivat panna lupauksiaan täytäntöön. Lisäksi kolme suurinta lahjoittajaa – Yhdysvallat, Japani ja Ranska – pyrkivät organisoimaan kehitysjärjestöjensä, jotta apu suuntautuisi paremmin kehitystarkoitukseen. Yhdysvallat perusti kokonaan uuden kehitysapujärjestö MCC:n (the Millennium Challenge Corporation), joka keskittyi ainoastaan

kehitysapuun. Japanissa ja Ranskassa sirpaleisten kehitysapujärjestöjen yhteensovittaminen oli jo käynnissä, jotta NGO:n apuohjelmat saatiin sitoutumaan neuvoa-antaviin ja toimeenpantuihin hallituksen apuohjelmiin ja jotta kyseisistä ohjelmista saatiin enemmän kehitysavun DAC-standardien mukaisia. (Lancaster 2007, 58-59.)

Taulukossa 1 on koottuna yleiskatsaus kehitysavun historian pääkehityssuunnista eli johtavista instituutioista, lahjoittajien ideologiasta ja huomionkohteesta sekä avun laadusta 1940-luvulta 1990-luvulle saakka.

Taulukko 1. Kehitysavun historian pääkehityssuunnat 1940 - 1990 (Hjertholm & White 2000, 81)

	Johtavat instituutiot	Lahjoittajien ideologia	Lahjoittajien huomionkohde	Avun laatu
1940-luku	Marshall-suunnitelma ja YK (sisältäen Maailmanpankin)	Suunnittelu	Jälleenrakentaminen	Marshall-suunnitelma oli enimmäkseen ohjelmoitua apua
1950-luku	Yhdysvallat ja Neuvostoliitto tärkeiksi tekijöiksi vuodesta 1956	Kommunisminvastainen, mutta valtiolla oli keskeinen rooli	Yhteiskunnallinen kehitys	Ruoka-apu ja yksittäiset projektit
1960-luku	Kahdenkeskisten ohjelmien perustaminen	Kuten 1950-luvulla, tuettiin valtiota tuottavilla sektoreilla	Tuottavat sektorit (esimerkiksi vihreä vallankumous) ja infrastruktuuri	Kahdenkeskinen apu oli teknistä tukea ja budjettiapua; monenkeskinen apu tuki projekteja
1970-luku	Monenkeskisen avun yleistyminen (etenkin Maailmanpankki, IMF ja arabien rahoittamat järjestöt)	Jatkettiin valtion tuottavien toimien ja perustarpeiden tukemista	Köyhyys, tarkoittaen maataloutta ja yhteiskunnan perustarpeita	Ruoka-avun väheneminen ja tuontiaavun alku
1980-luku	Kansalaisjärjestöjen nousu 1980-luvun puolivälistä	Markkinapohjainen sopeutuminen	Makrotaloudellinen uudistus	Taloudelliset apuohjelmat ja velkahelpotukset
1990-luku	Itä-Euroopasta ja entisestä Neuvostoliitosta tulee avun vastaanottajia; vastaavanlaisten instituutioiden kehittyminen	Vuosikymmenen lopussa siirrytään takaisin kohti valtiojohtaisuutta	Köyhyys ja hallinto	Vuosikymmenen lopussa siirryttiin kohti sektoritukea

2000-luvun alussa kehitysapuoppi heijasteli sen yli 50-vuotista kehitystä. Oppi näyttäisi olevan synteesi aiemmista opeista. Ei ole vahvaa halua siirtyä takaisin 1950-luvulta 1970-luvulle vallinneisiin sisäänpäin katsoviin hallintojärjestelmiin. Toisaalta 1980- ja 1990-lukujen vahva markkinavoimiin uskomisen on lieventynyt huomattavasti. Hallitusten rooli

tunnustetaan selvästi, mutta niin myös niiden vastuullisuus. Kokonaismakrotaloudellinen politiikka on tärkeää, mutta valtiovallan puuttuminen tiettyihin asioihin katsotaan hyväksyttäväksi, jotta köyhät hyötyisivät kokonaiskasvusta ja -politiikasta. Kotitalouksiin ja sukupuolten välisiin eroihin liittyviä asioita painotetaan, kuten myös ympäristön rappeutumista ja sen vaikutuksia köyhiin. Niin kansallisten kuin globaalien instituutioiden roolia pidetään keskeisenä politiikkojen tuloksien määräytymisessä. Aiempaa enemmän korostetaan globaalia keskinäistä riippuvuutta ja tarvetta kansainvälisten vuotovaikutusten vahvaan hallintaan. (Kanbur 2003, 8.)

Kaiken kaikkiaan kehitysavun historia on tarina uudesta ulkopolitiikan välineestä, joka sai alkunsa väliaikaisesta apukeinosta, kun kylmä sota levittäytyi Eurooppaan ja Aasiaan. Sen keskiössä oli ajatus edistää hyvinvoinnin parantamista apua vastaanottavissa maissa taloudellisen vakauden, pitkän aikavälin kasvun ja köyhyyden vähentämisen kautta. Kehitysavun kannatusjoukko muotoutui valtionjohdon sisä- ja ulkopuolella ja sitä vahvistivat monet kansainväliset järjestöt, jotka keskustelivat, väittelivät ja painostivat rikkaiden maiden valtionjohtoja laajentamaan apunsa määrää ja laatua. 2000-luvun alkuun mennessä ulkomaanapu ei ollut enää innovaatio, vaan arkipäiväinen ja odotettu tekijä rikkaiden ja köyhien maiden välisissä suhteissa. (Lancaster 2007, 60-61.)

Kehitysapukeskustelussa on kuitenkin esillä vielä useita kysymyksiä. Miten kehitysapua antava maa hyötyy kehitysavun antamisesta? Onko kehitysavusta oikeasti hyötyä sitä saavan maan taloudelliselle kehitykselle ja hyvinvoinnille? Millaiset ehdot voivat olla hyödyllisiä taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin lisäämisessä köyhissä maissa? Millainen on kehitysavun rooli erilaisten kansainvälisten julkishyödykkeiden tuottamisessa? (Kanbur 2003, 8.) Voiko yksittäinen maa olla sekä kehitysavun saaja että antaja samanaikaisesti?

2.3 Kehitysavun viimeaikaiset tapahtumat

Kehitysavun ennustettiin loppuvan Neuvostoliiton romahtamisen ja kylmän sodan päättymisen seurauksena. Ennustus perustui siihen, että kehitysavun antamisen motiivina olleet poliittiset ja strategiset syyt menettivät tärkeytensä. On kuitenkin ilmiselvää, että kehitysapuun ja sen antamiseen liittyvät asiat ovat yhä tärkeitä ja niihin liittyviä tutkimuksia on julkaistu paljon. 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa käytyihin kehitysapukeskusteluihin vaikutti keskeisesti kaksi tapahtumaa. Ensimmäinen oli vuoden 1996 OECD-DAC -raportti ("Shaping the 21st Century: The Contribution of Development Cooperation"), joka asetti kehitysavulle uudet prioriteetit ja jonka myötä otettiin laajalti käyttöön kansainväliset kehitystavoitteet (International Development Targets). Toinen merkittävä vaikuttaja oli Maailmanpankin vuonna 1998 julkaisema tutkimus "Assessing Aid", joka näyttäisi vaikuttaneen paljon poliittiseen keskusteluun ja tutkimuksen suuntautumiseen. Maailmanpankin julkaiseman tutkimuksen keskeinen päätelmä oli, että kehitysapu johtaa talouskasvuun hyvässä politiikkaympäristössä. Tämän lopputulos on ollut monen tutkimuksen ja poliittisen keskustelun ytimessä. (Mavrotas & Villanger 2006, 1.)

Kehitysavun muotoutumiseen 2000-luvulla vaikutti merkittävästi YK:n kokous Monterreyssä vuonna 2002, jossa saavutettiin sekä kahdenvälisen että monenkeskisten lahjoittajien yksimielisyys alla olevasta taulukosta näkyvistä vuosituhanen kehitystavoitteista (Millennium Development Goals, MDG), jotka oli tarkoitus saavuttaa vuoteen 2015 mennessä. Vuonna 2006 oltiin laajalti sitä mieltä, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi kehitysapumäärän kasvattamista ja saman aikaisesti sen tehokkuutta tulisi lisätä huomattavasti, liikuttaa kansallisia voimavaroja ja etsiä kehitykselle uusia rahoituskeinoja kehitysavun lisäksi. (Mavrotas & Villanger 2006, 1-2.)

Taulukko 2. Vuosituhannen kehitystavoitteet. (Bourguignon, ym. 2008, 5.)

Tavoite 1 Äärimmäisen nälän ja köyhyyden poistaminen	Kohde 1.A Puolittaa alle dollarin per päivä ansaitsevien osuus ajalla 1990 - 2015 Kohde 1.B Saavuttaa täysi ja tuottava työllistäminen ja kelvollinen työ kaikille, myös naisille ja nuorille* Kohde 1.C Puolittaa nälästä kärsivien ihmisten osuus ajalla 1990 - 2015
Tavoite 2 Uloittaa peruskoulutus maailman laajuiseksi	Kohde 2.A Varmistaa lasten, niin tyttöjen kuin poikien, mahdollisuus suorittaa peruskoulutus kaikkialla
Tavoite 3 Edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja vahvistaa naisten asemaa	Kohde 3.A Poistaa sukupuolten eroavaisuudet ensimmäisen ja toisen asteen koulutuksessa mieluiten vuoteen 2005 mennessä ja kaikilta koulutuksen tasoilta viimeistään 2015 mennessä.
Tavoite 4 Vähentää lapsikuolleisuutta	Kohde 4.A Alle viisivuotiaiden kuolleisuustason laskeminen kahdella kolmasosalla ajalla 1990 -2015
Tavoite 5 Parantaa odottavien äitien terveyttä	Kohde 5.A Odottavien äitien kuolleisuustason laskeminen kolmella neljäsosalla ajalla 1990 -2015 Kohde 5.B Lisääntyvien terveyden mahdollistamisen saavuttaminen maailmanlaajuisesti*
Tavoite 6 HIV:n/AIDS:n, malarian ja muiden tautien vastainen toiminta	Kohde 6.A Pysäyttää HIV:n/AIDS:n yleistymisen ja alkaa vähentää niiden esiintyneisyyttä vuoteen 2015 mennessä Kohde 6.B Saavuttaa universaali pääsy HIV/AIDS hoitoihin kaikille niitä tarvitseville Kohde 6.C Pysäyttää malarian ja muiden merkittävien tautien yleistymisen ja alkaa vähentää niiden esiintyneisyyttä vuoteen 2015 mennessä
Tavoite 7 Varmistaa ympäristölle kestävä kehitys	Kohde 7.A Kestävän kehityksen periaatteiden sisäistäminen maiden politiikkoihin ja ohjelmiin, sekä ympäristön resurssien menettämisen vähentäminen Kohde 7.B Vähentää biodiversiteetin menettämistä, vuoteen 2010 mennessä menettämisosuuden merkittävä alentaminen * Kohde 7.C Puolittaa sellaisten ihmisten osuus, joilla ei ole pysyvää mahdollisuutta turvalliseen juomaveteen ja perushygieniaan
Tavoite 8 Maailmanlaajuinen kumppanuus kehityksen edistämiseksi	Kohde 8.A Kehittää avoin, sääntöihin perustuva, ennustettava, syrjimätön vaihto- ja rahoitusjärjestelmä. Sisältään sitoumuksen hyvästä hallinnosta, kehityksestä ja köyhyyden vähentämisestä sekä kansallisesti että kansainvälisesti Kohde 8.B Vähiten kehittyneiden maiden erikoistarpeiden huomiointi. Sisältään: vähiten kehittyneiden maiden viennin vapauden ilman vientikiintiöitä ja tulleja; velkahelpotusohjelmien lisääminen paljon velkaantuneille köyhille maille (Heavily Indebted Poor Countries, HIPC), virallisten kahdenvälisten lainojen anteeksi antaminen; anteliaampaa virallista kehitysapua (ODA) köyhyyden vähentämiseen sitoutuneille maille Kohde 8.C Sisämaassa sijaitsevien kehittyvien maiden ja pienten saarten erikoistarpeiden huomiointi Kohde 8.D Velkaongelmien käsittely kokonaisvaltaisesti kansallisella ja kansainvälisellä tasolla mitattuna, jotta velat olisivat siedettäviä pitkällä tähtäimellä
* Kohteet lisätty YK:n huippukokouksessa vuonna 2005	

Kahdenväliset lahjoittajat ovat tehneet 2000-luvulla monia altruistisia aloitteita. Esimerkiksi Britannia on ehdottanut Kansainvälistä rahoituslaitosta, jonka tehtävänä olisi turvata kansainväliset pääomamarkkinat siten, että vuosituhaten kehitystavoitteet voidaan saavuttaa. USA:n "Millenium Challenge Account" myöntää kehitysapua niille avunsaajille, jotka demokratisoivat yhteiskuntaansa ja noudattavat hyvää talouspolitiikkaa. Ranska teki 2000-luvun puolivälissä aloitteen lisätä omaa kehitysapuaan Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan 50 prosentilla seuraavan viiden vuoden aikana nopeuttaakseen vuosituhaten tavoitteiden saavuttamista. YK:n julkaisema "Millenium Project Report" (2005) ja komission julkaisema raportti Afrikalle (2005) vaativat uutta kehitysapupolitiikkaa ja paljon suurempia kehitysapulahjoituksia Monterreyn yksimielisyyden seurauksena. Lopuksi mainittakoon vielä kehitysavun antajien julistus kehitysavun harmonisoinnista (Declaration on Aid Harmonization) Roomassa vuoden 2003 helmikuussa ja Pariisin julistus kehitysavun tehokkuudesta (Paris Declaration on Aid Effectiveness) vuoden 2005 helmikuussa. Nämä korostivat, että kehitysavun antajien tulisi pikaisesti sovittaa yhteen kehitysapu toimintojaan lisätäkseen kehitysavun tehokkuutta ja saavuttaakseen vuosituhaten kehitystavoitteet. (Mavrotas & Villanger 2006, 2.)

Altruististen aloitteiden myötä näyttäisi siltä, että lahjoittajien strateginen toiminta, jossa lahjoittajat käyttävät kehitysapua omien tavoitteidensa saavuttamiseen, olisi vähentynyt. Lahjoittajien strateginen käyttäytyminen ja reaalipolitiikka eivät kuitenkaan ole menettäneet merkitystään. Lahjoittajien strateginen ja itsekäs käyttäytyminen voi olla kannattavaa ja siten lahjoittajan voidaan odottaa jatkavan kehitysavun allokoinnin määrittämistä myös lähitulevaisuudessa, jos sitä ei ole estetty. Esimerkkinä lahjoittajan strategisesta käyttäytymisestä, jota on hillitty, on sidottu apu, joka oli lahjoittajien kannalta tuottoisa tapa suosia omia yrityksiään kehitysapusopimuksissa. OECD-DAC on kuitenkin tehnyt tärkeää työtä tällaisen tehottoman käyttäytymisen estämiseksi. Lahjoittajien strategisen

käyttäytymisen tutkiminen on tärkeää kehitysavun tehokkuuden keskeisyyden vuoksi. Ensinnäkin lahjoittajan havaitsema kehitysavun tehokkuuden taso saattaa vaikuttaa annettavan kehitysavun määrään, sillä alhainen tehokkuus viittaa haaskattuun apuun. On huomioitava, että altruistiset lahjoittajat saattavat luokitella strategisten lahjoittajien antaman avun tehottomaksi. Siksi lahjoittajan strateginen käyttäytyminen saattaa vähentää kehitysavun summaa. Strateginen käyttäytyminen voi myös vähentää kehitysavun tehokkuutta mitattuna kehitysavun vaikutusta vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamisella. Koska kehitysapuvirtojen nostaminen tarvittavalle tasolle vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi ei oletettavasti ole helppo tehtävä, merkittävät parannukset kehitysavun tehokkuudessa vaikuttavat siis elintärkeitä. Joidenkin lahjoittajien kehitysavun suuntaaminen heille strategisesti tärkeille alueille saattaa sabotoida vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi tehtyjä ponnisteluja. Jopa ilman lahjoittajien strategista käyttäytymistä on vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi saatava kerättyä paljon uusia kehitysapuvaroja ja kehitettävä kehitysavun tehokkuutta. (Mavrotas & Villanger 2006, 2-3.)

2.4. Vuosituhannen kehitystavoitteet ja kehitysapu

Teoriassa virallinen kehitysapu (ODA) tai kehitysapu saattaa vaikuttaa tärkeimmältä tekijältä, jolla kehittyneet maat voivat kiihdyttää kehittyvien maiden edistystä vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Virallinen kehitysapu voi lieventää kehittyvien maiden hallituksen budjettirajoitetta ja se voi myös olla kohdennettu ohjelmiin, jotka nimenomaisesti tähtäävät vuosituhanen kehitystavoitteiden saavuttamiseen. Käytännössä asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen. Joissain tapauksissa budjettirajoite voi vaatia ulkomaisia varoja ja vuosituhanen kehitystavoitteiden suuntainen kehitys voi vaatia suoraa avustusta lahjoittajilta erityisten ohjelmien kautta. Kokemus on kuitenkin osoittanut, etteivät ulkomaiset varat ja

kehitysohjelmiin puuttuminen ole lähellekään riittävää laukaisemaan kestävä kehitystä vuosituhannen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Bourguignon, ym. 2008, 17.)

Jos kehitysapu käytetään tehokkaasti, tarvitsee lahjoittajien valita vain annettavan avun määrä ja allokoida varat haluamallaan tavalla. Kehitysapuvarojen tehokas käyttö on kuitenkin yksi kehitysavun pääongelmista. On olemassa heikkoja todisteita kehitysavun tuhlaamisesta joko rahoitettavien projektien tehottoman johtamisen kautta ja rahojen päätyemisestä paikallisten tai kansallisten poliittisten johtajien yksityiseen käyttöön. Maiden välinen tilastollinen analyysi osoittaa hyvin heikkoja tuloksia kehitysavun ja kasvun tai kehitysavun ja vuosituhannen kehitystavoitteiden kehitysmittareiden välillä. Tämä ei tietenkään tarkoita, että kehitysapu olisi systemaattisesti tehotonta, vaan että sen tehokkuutta on vaikea arvioida. (Bourguignon, ym. 2008, 19-20.)

Kehitysavun tehokkuus on yksi suurimmista esteistä syvemmän kumppanuuden luomiselle kehitysapua antavien ja saavien maiden välillä vuosituhannen kehitystavoitteita ajatellen. Koska kehitysavun tehokkaasta käytöstä vallitsee epävarmuus, kansainvälinen yhteisö saattaa olla jonkinlaisessa kieroutuneessa alemman tason tasapainotilanteessa. Kehityksen hitaus suhteessa annettuun apuun ja todisteet kehitysavun väärinkäytöstä ovat aiheuttaneet lahjoittajamaissa "kehitysapu-uupumusta" (aid fatigue). Tämän seurauksena annetun kehitysavun määrä on laskenut. Samanaikaisesti myös kehitysavun tehokkuus on vähentynyt lahjoittajien käyttäessä voimavarojaan siihen, että he määräävät annettavan kehitysavun käyttämisestä saajamaassa riippumatta saajamaiden tavasta hoitaa saamiaan varoja. Tämä luo pahan noidan kehän, josta ulospääsy vaatisi kehitysavun tehokkuuden lisäämistä ja selkeitä todisteita sen tehokkuudesta. (Bourguignon, ym. 2008, 20.)

Kehittyneet maat voivat edistää kehitystä ja vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttamista köyhissä maissa myös tukemalla parempaa hallintoa sekä pitämällä yllä rauhaa. Konfliktien

estäminen tai ratkaiseminen aikaisessa vaiheessa saattaa edistää kehitystä enemmän kuin suuret kehitysapuvirrat. (Bourguignon, ym. 2008, 20-21.)

3 KEHITYSAVUN TEORIA

Kehitysapuun ja siitä käytäviin keskusteluihin vaikuttavat kaksi laajaa näkökulmaa. Toinen tarkastelee rajoittamattomien siirtojen seurauksia ja on rakenteeltaan vaihdantaan perustuva teoria, kun taas toinen keskittyy ehdollisiin siirtoihin ja on luonteeltaan sopimuksiin perustuva teoria. Seuraavaksi tarkastellaan näiden teorioiden vaikutuksia kehitysapua vastaanottavan ja antavan maan näkökulmista. (Kanbur 2003, 9.)

3.1 Kehitysapu ilman ehtoja

Lähdetään liikkeelle neoklassisesta täydellisen kilpailun tasapainomallista, jossa taloudet ovat tasapainotilanteessa. Mitä vaikutuksia tällaisessa tilanteessa on tulonsiirrolla yhdeltä talouden toimijalta (lahjoittaja) toiselle (vastaanottaja)? Jos siirto on riittävän pieni, eikä sen vuoksi muuta vaihtosuhdetta tai aiheuta markkinoiden vääristymää, on tulos selvä: siirto laskee hyvinvointia lahjoittajamaassa ja nostaa sitä vastaanottajamaassa. On siis selvää, että saajan osassa olevat taloudet kannattavat siirtoja. Tulos ei kuitenkaan anna vastausta siihen, miksi lahjoittajat haluaisivat suorittaa tulonsiirron. (Kanbur 2003, 9.)

Yhtenä selityksenä tulonsiirtojen suorittamiselle voidaan pitää sitä, että lahjoittajalla ei ole muuta vaihtoehtoa, koska sen käsketään tehdä kyseinen tulonsiirto. Tämä ei kuitenkaan ole tyydyttävä selitys, sillä kansainväliset tulonsiirrot ovat vapaaehtoisia ja jokaista valtiota pidetään yksittäisenä talouden toimijana. Uskottavampana selityksenä voidaan pitää puhdasta altruismia eli tilannetta, jossa talouden toimijan (lahjoittaja) kokema hyöty on riippuvainen toisen talouden toimijan (vastaanottaja) kokemasta hyödystä. Tällöin saajamaan hyvinvointi on osana lahjoittajamaan hyötyfunktia, mikä rikkoo tarkasteltavan mallin perusoletuksia. Kyseiset kulutusmahdollisuudet ovat kuitenkin tunnistettavissa taloustieteessä ja tarjoavat

selityksen lahjoittajan halulle tehdä tulonsiirto, joten edellä kuvattu motiivi hyväksytään kehitysavun perusteluiksi sen tarkemmin siihen perehtymättä. (Kanbur 2003, 9.)

Mosleyn (1987, 3) mukaan rikkaiden maiden yksittäiset veronmaksajat ovat niin itsekkäitä tai tietämättömiä, etteivät he tunnista köyhien auttamisen moraalista välttämättömyyttä. Jos he tunnistavat köyhien auttamisen moraalisen välttämättömyyden, he eivät tiedä kuinka voisivat yksilöinä auttaa, tai he eivät välttämättä ole valmiita auttamaan, elleivät tiedä myös muiden tekvän osuuttaan. Tämän vuoksi tarvitaan valtionjohdon apua siirtojen järjestämisessä, mikä poikkeaa vapaan kilpailun oletuksista. Mikäli vapaan kilpailun oletuksista poiketaan tältä osin, on tarkasteltava myös muita oletuksia uudelleen. Mitä jos vaihtosuhteet (terms of trade) eivät olekaan annettuja, vaan ne voivat muuttua lahjoittajan ja vastaanottajan välisten tulonsiirtojen seurauksena? Mikäli mallissa on vain kaksi toimijaa, eikä ole muuta vääristymää, on lopputulos sama kuin aiemmin: lahjoittajan hyvinvointi laskee ja vastaanottajan hyvinvointi kasvaa tulonsiirron seurauksena. Jos mallissa onkin useampi toimija, voi sekä lahjoittajan että vastaanottajan hyvinvointi kasvaa vaihtosuhteiden tasapainoehtojen muuttuessa suoritettujen siirtojen seurauksena. (Kanbur 2003, 10.)

Kilpailullisten markkinoiden perusmallin hylkäämisen jälkeen tulee näkyviin muita kanavia, joita pitkin lahjoittaja voi hyötyä tekemästään lahjoituksesta. Jos esimerkiksi sijoitetun pääoman tuottoaste on vastaanottajamaassa korkeampi kuin antajamaassa, voi antaja vaatia muun muassa suuremmasta riskistä johtuen kotimaista korkotasoa korkeampaa, mutta saajamaan korkotasoa alhaisempaa korkoa. Tämä on vastaanottajamaan näkökulmasta katsottuna alennetun korkotason lainaa, ja samaan aikaan antajamaan näkökulmasta kannattava sijoitus. Samoin, jos rajakulutusalttius saajamaassa on korkeampi kuin antajamaassa ja kokonaiskysyntä on riittämätöntä, olisi keynesiläisten perusteiden valossa antajamaan preferenssien mukaista tehdä tulonsiirto. (Mosley, 1987.) Toisistaan riippuvassa maailmassa väitetään negatiivisten lopputulosten yhdessä maassa vaikuttavan

vuotovaikutuksen kautta muihin maihin. Tästä johtuen on rikkaiden maiden etujen mukaista varmistaa, ettei negatiivisia seurauksia pääse syntymään vähemmän kehittyneissä maissa. (Kanbur 2003, 10.)

Kehitysapua antavan maan on kannattavaa kehittää taloutensa yksittäisten toimijoiden yhteistyötä kansallisella tasolla, jolloin yksittäisten apujen antajat voivat toimia yhdessä. Yhteistyö saattaa myös lisätä antajamaan valtiollisen talouden näkökulmia annettavaan apuun, esimerkiksi avun nimellistä sitomista. Avun sitominen vähentää vastaanottajamaassa tulonsiirrosta saatavaa hyötyä. Jos kyseinen hyöty on alun perin syynä siirron tekemiseen, miksi tarkastelisimme sidotun kehitysavun tapausta? Vastauksena on, että tietyt toimijat hyötyvät suoraan avun sitomisesta. Kehitysapu jakaa tuloja antajamaassa, jos se kerätään yleisellä verotuksella ja käytetään tehokkaasti tietyn sektorin tai alueen tuotannon ostamiseen. Esimerkkinä voidaan pitää maataloudesta syntyneiden ylijäämien hävittämistä Yhdysvalloissa ja Euroopassa niin, että ne annetaan kehitysapuna ulkomaille. Tällaisen ylijäämien hävittämisen sekä kehitysavun sitomisen vaikutuksia vastaanottajamaahan on tutkittu melko paljon ja ymmärretään, että kyseistä toimintaa ohjaa kehitysapua antavan maan kotimainen talouspolitiikka. (Kanbur 2003, 10-11.)

Tulonsiirtojen merkitystä on tarkasteltava myös saajamaan puolelta. Onko tulonsiirroista oikeasti hyötyä vastaanottajamaalle? Kirjallisuus tarjoaa kysymykseen hyvin epäselvän vastauksen. Poikkeuksena erikoistapaus, jossa vaihtosuhte ei muutu eikä vääristymiä ole ja vastaanottaja maa todellakin hyötyy tulonsiirrosta. Jos vaihtosuhteet muuttuvat ja talouden toimijoita on enemmän kuin kaksi, on olemassa olosuhteita, joissa vastaanottajamaan hyvinvointi voi itse asiassa heikentyä siirron aiheuttaman yleisen tasapainon muutoksen seurauksena. Yleisesti ottaen kehitysavun virrat ovat kuitenkin pieniä globaaleihin markkinavirtoihin verrattuna. Siksi on epätodennäköistä, vaikkakin teoreettisesti mahdollista,

että kehitysavun aiheuttama tulonsiirto pystyisi vaikuttamaan merkittävästi kansainvälisiin vaihtosuhteisiin. (Kanbur 2003, 11.)

3.2 Ehdollinen kehitysapu

Kehitysapua on perusteltu rikkaiden maiden velvollisuudella auttaa vähemmän kehittyneitä maita. Perusteluiden heikkoutena on oletus, että rikkaista maista köyhiin maihin siirretyt tulot menevät suoraan rikkailta ihmisiltä köyhille ihmisille, mikä on tulonjaon moraalisesti toivottu tavoite. Kyseinen oletus ei ole kuitenkaan perusteltu, ellei tulonsiirtojen käyttöä saajamaissa valvota. Tällöin saajamaan oikeus saada kehitysapua on oltava riippuvaista siitä, että apu käytetään ennalta määritettyjen ehtojen mukaisesti. Ehtojen liittäminen kehitysapuun ja sen käyttöön lisää sen houkuttelevuutta antajamaiden äänestäjien keskuudessa. (Little & Clifford 1965, 93-94.) Tästä johtuen ei olekaan yllättävää, että kehitysavun ehdollisuus on ollut jatkuva teema kehitysapukeskustelussa alusta lähtien. Kehitysavun alkuaikoina sitä annettiin strategisista syistä kylmän sodan aikana ja sen ehdollisuus oli itsestään selvää. Kun avun näennäisenä syynä oli taloudellinen kehitys ja etenkin köyhien hyvinvoinnin parantaminen, oli ehdollisuus huomattavasti hienovaraisempaa. (Kanbur 2003, 12.)

Ehdollisuus on tärkeää myös silloin, kun huomioimme päämies-agentti -ongelman, jossa antaja on päämies ja vastaanottaja on agentti. Tällaisessa kehyksessä tarkasteltuna antajan oletetaan antavan kehitysapua vain, jos se itse hyötyy siitä. Jos antajamaa pystyy sanelemaan tulonsiirrolleen ehdot, joiden mukaan vastaanottajamaan tulee tulevaisuudessa toimia, voi se valita omalta kannaltaan parhaat mahdolliset ehdot. Kehitysapua antava maa voi siis sanella ehdot, joilla tulonsiirto lisää antajan sekä mahdollisesti myös saajan hyötyä entisestään. Esimerkiksi antajamaan kyky vaatia vastaanottajamaata poistamaan tiettyjä vääristymiä, saa vastaanottajamaan hyvinvoinnin kasvamaan. Altruismin periaatteen mukaisesti tästä seuraa antajamaan hyvinvoinnin kasvu. Koska vastaanottajamaan hyvinvoinnin parantamisen

ajatellaan olevan antajamaan tavoite, myös antajamaan hyvinvointi lisääntyy tulonsiirron seurauksena. Näin perustellen kehitysavun ehdollisuus vain laajentaa antajamaan välinejoukkoa, eikä täten voi johtaa sen kannalta huonompaan hyvinvointiin. (Kanbur 2003, 13.)

Yllä kuvailtua väitettä on tutkittu yksityiskohtaisesti kehitysapua koskevassa kirjallisuudessa ja se on keskeisessä osassa myös velkahelpotuksia sekä velkojen mitätöintiä koskevassa kirjallisuudessa. Jälkimmäisessä kuvaillaan sitä, kuinka velkojen mitätöintiin liitettävät ehdot hyvien toimintatapojen omaksumisesta lisäävät annettavan helpotuksen arvoa. Sopimusteoreettisesti perusvastaus näyttäisi yksinkertaiselta – lisätään vain ehto, joka takaa vastaanottajamaan köyhien hyvinvoinnin kasvun tulonsiirron myötä. Tähän liittyy kuitenkin ainakin kaksi ongelmaa, jotka ovat ristiriidassa edellä olevan päätelmän kanssa. Ensinnäkin pitäisi pystyä asettamaan ehto, joka takaa köyhien hyvinvoinnin kasvun. Tämä on riippuvainen vallitsevasta kehitysopin painotuksesta, joka on vaihdellut eri aikakausina paljonkin. Toinen ongelma on monin tavoin monimutkaisempi: kehitysavun ehdollisuus ei yksinkertaisesti näytä olevan tehokasta. Ehdot ovat osana monia kehitysapusopimuksia, mutta jostain syystä kehitysapua annetaan, vaikka vaadittavia ehtoja ei ole täytetty saajamaassa. On huomattu, ettei maan uudistumispyrkimyksillä tai kehitysavun ehtojen täyttämisellä ole juurikaan yhteyttä maksetun kehitysavun määrään. Kehitysavun ehdollisuuden epäonnistumisen syitä on monia. Koska lahjoittajamaan tietyille ryhmittymille on hyötyä kehitysavun vakaista virroista, on siitä saatava tulo heille ensisijaisen tärkeää, eikä painopiste ole tällöin saajamaan hyvinvoinnissa. Vaikka etukäteen määritettyjä ehtoja rikottaisiinkin, on näiden ryhmittymien lyhyen tähtäyksen etujen mukaista antaa edelleen kehitysapurahoja saajamaalle. Ehdollisuudessa on siis huomioitava päämies-agentti -ongelmaa monimutkaisempi kehys, jonka puitteissa ehdollisuuden perusteita pohditaan. Voidaan puhua

jopa peliteoreettisesta pelistä lahjoittajan ja vastaanottajamaan välillä, samalla kun huomioidaan aikaepäjohtonmukaisuus. (Kanbur 2003, 13-14.)

4 KEHITYSAVUN EMPIIRINEN JA INSTITUTIOONAALINEN ANALYYSI

Kun huomioidaan kehitysoppien ja kehitysapupolitiikan suuret erot aatteellisissa jakaumissa sekä teoreettisen analyysin monitulkintaisuus kehitysavun vaikutuksista, ei ole ollenkaan ihmeellistä, että empiirinen kirjallisuus kehitysavun vaikutusten arvioinnista on erityisen merkittävässä asemassa. Empiria on ollut tärkeässä roolissa koko kehitysavun yli 50-vuotisen historian ajan. Kehitysavun vaikutusten jatkuvan seuraamisen lisäksi siihen kiinnitetään erityisen paljon huomiota aika ajoin. Ajankohdat sattuvat samoihin aikoihin, kun kehitysavun vaikuttavuutta ulkomaanpolitiikan tai taloudellisen kehityksen välineenä epäillään. (Kanbur 2003, 15.)

4.1 Kehitysavun vaikutukset kehittymiseen

Viime vuosikymmenien aikana kehitysapua arvioitaessa on noussut esiin "mikro-makro"-paradoksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että mikrotasolla tarkasteltuna projektit antavat huomattavasti positiivisemman kuvan kehitysavun vaikutuksista taloudelliseen kehitykseen kuin makrotasolla arvioituna. Erityisesti arviot kehitysavun vaikutuksista eroavat taloudellista kasvua tarkasteltaessa. Jos on olemassa esimerkiksi vääristyneitä käytäntöjä ja projekteja arvioidaan niiden perusteella, niin jokainen erillinen projekti voidaan arvioida positiiviseksi, vaikka projektien yhteisvaikutus voi olla negatiivinen. Edellä esitetty ongelma voidaan ottaa huomioon arvioimalla yksittäisiä projekteja niin sanotuilla varjohinnoilla (shadow prices), jotka ottavat huomioon makrotason vääristymät, mutta näin ei käytännössä tehdä. Kiinnostuksen pitäisi kohdistua aina kehitysavun kokonaisvaikutuksiin taloudelliseen kehitykseen, eikä yksittäisiin projekteihin. Tästä syystä tämä osio keskittyy kehitysavun vaikuttavuuden makroanalyysiin, ensisijaisesti kasvun näkökulmasta. (Kanbur 2003, 16.)

Hansen ja Tarp (2000) tarkastelivat maiden välisiä regressioita kehitysavun vaikutuksista kasvuun noin kolmenkymmenen vuoden aikaväliltä, 1960-luvun lopulta 1990-luvun lopulle. He jakavat tutkimuksensa kolmeen "sukupolveen". Ensimmäinen tutkimusten sukupolvi keskittyy kehitysavun vaikutuksiin kotimaisiin säästöihin ja investointeihin tarkasteltavan ajankohdan kehitys- ja kehitysapuoppien mukaisesti. Kehitysavun ja kasvun välille löydettiin negatiivinen yhteys, joka johti negatiiviseen suhteeseen kehitysavun ja kehitysapua saavan maan säästöjen välillä. Vaikka kehitysapu ei kasvattanutkaan saajamaan säästöjä ja investointeja samassa suhteessa kuin kehitysapua annettiin, johti pienikin apu investointien kasvamiseen. Hansen ja Tarp (2000) totesivat tutkimustensa perusteella, että kehitysapu johtaa kokonaisinvestointien suurenemiseen, mistä seuraa Harrod-Domar -kasvumallin mukaan kasvua. (Kanbur 2003, 16-17.)

Toisen sukupolven tutkimukset eivät ole löytäneet merkittävää yhteyttä kehitysavun ja kasvun väliltä. Hansen ja Tarp (2000) ovat sitä mieltä, että kyseisissä tutkimuksissa myös säästöjen vaikutus kasvuun on merkityksetöntä. He kuitenkin esittävät, että suurimmassa osassa regressiotutkimuksia, joissa oletuksena säästöt vaikuttavat kasvuun positiivisesti, myös kehitysapu vaikuttaa kasvuun positiivisesti. (Kanbur 2003, 17.)

Hansen ja Tarp (2000) kuvailevat kolmannen sukupolven tutkimusten sijoittuvan tarkasteltavan ajanjakson viimeiselle viidelle vuodelle. Kyseiset tutkimukset olivat aiempia hienostuneempia ja yrittivät ottaa huomioon kehitysavun endogeenisyyden sekä saajamaan poliittisen ja institutionaalisen ympäristön. Tärkeimpänä tieteellisenä julkaisuna pidetään artikkelia, jonka kirjoittivat Burnside ja Dollar (2000). Vaikka kyseinen artikkeli on julkaistu vasta vuonna 2000, on se ollut jo vuonna 1997 Maailmanpankin keskusteluissa (discussion paper) ja sillä oli välittömästi vaikutusta, koska se oli väitteenä uusi. Artikkelin mukaan yksinkertainen korrelaatio kehitysavun ja kasvun välillä saattoi olla aineistossa nolla, mutta korrelaatiota sekoitti se, että aineistossa oli kahdenlaisia maita. Toisilla mailla oli niin

sanotusti hyviä toimintaperiaatteita (policy) ja toisilla toimintaperiaatteet olivat huonoja. Kehitysavun ja politiikan vuorovaikutusta mittaava termi niin sanotuissa hyvien toimintaperiaatteiden maissa oli regressiomallin mukaan kasvun merkitsevä selittäjä, jolla on positiivinen kerroin, kun huomioitiin toimintaperiaatteiden ja kehitysavun endogeenisyys. Burnside ja Dollar (2000) totesivat, että kehitysavulla ei ole vaikutusta politiikkaan (policy), mutta kehitysavulla on positiivinen vaikutus kasvuun silloin, kun poliittinen ympäristö on niin sanotusti oikeanlainen. (Kanbur 2003, 17.)

Burnside ja Dollarin (2000) tulokset vahvistivat Maailmanpankin (1998) kehitysavusta antaman raportin, jonka mukaan kehitysavun kohteena olevat maat tulisi valikoida. Kehitysapua pitäisi antaa maihin, joilla on hyvät poliittiset käytännöt, eikä esimerkiksi perustella kehitysavun antamista entisillä siirtomaa siteillä tai kylmän sodan aikaisella poliittisella uskollisuudella (Alesina ja Dollar, 2000). Nämä tulokset ovat kuitenkin herättäneet keskustelua, sillä vähäosaisten hylkääminen huonommilla politiikka-alueilla vaikuttaa liian julmalta. Yhtenä kompromissina voidaan ajatella, että virallinen kehitysapu pitäisi lakkauttaa niin sanotuilta huonon politiikan alueilta, mutta epävirallisen, ei-julkishallinnollisen järjestön antaman kehitysavun pitäisi jatkua. (Kanbur 2003, 17.)

Hansen ja Tarp (2000) ovat kyseenalaistaneet Burnside ja Dollarin (2000) tulokset, sillä heidän mielestään kehitysavun ja kasvun epälineaarisen suhteen huomiotta jättäminen saattaa aiheuttaa systemaattisen virheen tuloksiin. Heidän havaintojensa mukaan käytetyssä regressiomallissa oleva neliöllinen termi kehitysavussa aiheuttaa sen, että kertoimet osoittavat pienentyvää marginaalista kasvua suhteessa annettuun kehitysapuun, mutta kehitysavun ja politiikan vuorovaikutusta mittaavasta termistä tulee merkityksetön. Tulos pätee myös tilanteessa, jossa huomioidaan kehitysavun endogeenisyys instrumenttimuuttujien estimoinnin kautta. Epälineaarisuudet on esitettävä huolellisesti empiirisessä kirjallisuudessa, jotta

voidaan varmistaa, ettei vääristyneitä suhteita esitetä edustaviksi perusteiksi. (Kanbur 2003, 17 - 18.)

4.2 Kehitysapuriippuvuus

Makro-ekonometrinen tutkimus kehitysavun ja kasvun välisestä regressiosta tulee epäilemättä jatkumaan myös tulevaisuudessa, sillä sen ympärillä on riittävästi ongelmia liittyen tietoon, ekonometriaan ja kehitysooppiin. Esimerkkeinä ongelmista voidaan mainita kehitysavun määrittely, kehitysavun todellisten itsenäisten vaikutusten havaitseminen toisistaan riippuvaisista suhteista ja niin sanotun hyvän poliittisen ympäristön määrittely. Ekonometrisen kirjallisuuden rinnalla on kirjallisuus, joka tarkastelee kehitysapua liiketoiminnan näkökulmasta käytännön tasolla ja joka asettaa suuren osan kehitysavun epäonnistumisen syistä institutionaalisten piirteiden aiheuttamaksi. Moni syyttää järjestelmää kehitysapuriippuvuus-syndrooman luomisesta, mikä pahentaa itseään ja heikentää kehityspyrkimyksiä. (Kanbur 2003, 18.)

Ilmiöstä keskustellaan eniten teknisen avustuksen osa-alueella. Teknisessä avussa lahjoittajamaan asiantuntijat tarjoavat tukeaan monilla eri osa-alueilla ja tuen rahoittavat rikkaiden maiden kehitysapubudjetit. Käytännössä edellä kuvattu tilanne on sidottua apua, koska apu annetaan asiantuntijan käyttämänä aikana tai antamalla taloudellista tukea ehdolla, että tuki käytetään lahjoittajamaan asiantuntemuksen hankkimiseen. Katsaus toisensa jälkeen on korostanut teknisen avustuksen tehottomuutta. Kaiken huipuksi järjestelmän kannusteet tähtäävät teknisen avustuksen jatkumiseen sen sijaan, että kehitettäisiin paikallista kapasiteettia ja suorituskykyä. Ulkomaan komennuksella työskenteleville avustuksen jatkuvuus takaa tulojen lähteen. Paineiden alaisille paikallisille viranomaisille se tarjoaa käyttöön lyhyen tähtäimen helpotusta. Avustus ei kuitenkaan ole sellaista joka kehittäisi

paikallista kapasiteettia tulevaisuuden tarpeita varten, minkä seurauksena avun saajan todellinen tarve ei tule tyydytetyksi. (Kanbur 2003, 18.)

Tekniseen avustukseen liittyy kehitysapuvirtojen sekä sen seuraamiseen käytettyjen mekanismien intensiivisyys saajamaahan kohdistuvien ehtojen osalta. Jokaisella lahjoittajalla on omat raportointijärjestelmänsä. Tyypillisellä Afrikan valtiolla voi olla yli 20 lahjoittajaa eri maista ja monenkeskisiä toimijoita. Paineen alla toimivat valtion virkamiehet käyttävät suuren osan ajastaan paperivirtojen käsittelyyn. Poliittisella tasolla ministerit joutuvat kuluttamaan huomattavan määrän aikaa lahjoittajien valtuuskuntien tapaamisiin. Ehkä yhtä tärkeää kuin pelkkä ajankäyttö on, että nämä teknokraatit ja poliitikot tulevat suuntautuneiksi kohti kehitysapujärjestöjen vakuuttamista kehitysapuvirran rahahanojen auki pitämisestä sen sijaan, että kuuntelisivat kotimaista väestöä ja paikallista kehitysohjelmaa. (Kanbur 2003, 18.)

Keskeinen ongelma kehitysapuvirtojen sirpaloitumisessa lukuisten lahjoittajien kesken on yhteistyön puute, mikä vuorovaikuttaa huonosti sidotun kehitysavun kanssa. Näin ollen esimerkiksi vedenjakelujärjestelmään liittyvässä projektissa voi olla työkaluina yhteen sopimattomat määräykset eri lahjoittajilta. Eri toimijoiden asiantuntijat saattavat antaa erilaisia ohjeistuksia, mikä voi aiheuttaa suuria ongelmia kiteytyessään epäyhtenäisiin ehtoihin. Lahjoittajayhteisö reagoi edellä esitettyyn mahdolliseen epäjohdonmukaisuuteen antamalla johdon makrotaloudellisen ehdollisuuden osalta IMF:lle sekä mikrotaloudellisen ja alakohtaisen ehdollisuuden osalta Maailmanpankille. Tästä kuitenkin seuraa uusi ongelma, kun kehitysopin taustalla on lahjoittajakartelli, joka tukahduttaa uudistuksen. Kysymyksenä on siis, kuinka tasapainottaa kaksi ääripäätä: lahjoittajien kartelli ja sirpaleisuus. Vastaanottajamaan kotimaisen kapasiteetin harteilla on raskas taakka hallita kehitysapuun liittyviä suhteita ja sitä, että suhteen lopputuloksena projekteilla ja ohjelmilla on taipumusta heijastaa lahjoittajan näkemyksiä enemmän kuin vastaanottajan tavoitteita. (Kanbur 2003, 19.)

4.3 Kansainväliset julkishyödykkeet ja kehitysapu

Kasvavana poliittisena ja institutionaalisenä ongelmana, joka vaatii analyyttistä perustaa, on rajat ylittävät ulkoisvaikutukset ja kansainväliset julkishyödykkeet sekä rikkaista maista köyhempiin maihin annettavan kehitysavun rooli näihin ongelmiin keskittyttäessä. Keskustelussa on noussut esille, että kehitysavussa ja siirroissa sekä ulkoisvaikutuksissa ja julkishyödykkeissä jälkimmäinen voidaan kansainvälistää tulkitsemalla agentit kansakunniksi yksilöiden sijaan. (Kanbur 2003, 20.)

Rajat ylittävät ulkoisvaikutukset ilmenevät, kun yhden maan kehittyminen ja tapahtumat vuotavat (spill over) muihin maihin ja niillä on vaikutuksia, joita klassiset kilpailulliset markkinat eivät välitä. Näin ollen tekninen prosessi, joka tekee yhden maan vientituotteista halvempia ja siten hyödyttää toista maata tuontihintojen alenemisen kautta, ei ole ulkoisvaikutus. Monissa muissa tapauksissa ulkoisvaikutuksia kuitenkin esiintyy. Yhdessä maassa oleva sisällissota voi johtaa rajanaapurimaissa pakolaisten tulvaan. Yhden maan teollisuuden hiilipäästöt saastuttavat kaikille yhteistä ilmakehää. Tarttuvien tautien huono kontrollointi johtaa vuotovaikutuksiin muihin maihin. Taloudellinen tartunta leviää nimensä mukaisesti taloudesta toiseen. Edellä esitetyt ovat esimerkkejä maiden välisistä negatiivisista ulkoisvaikutuksista. Kilpailulliset markkinat näkevät nämä toiminnot ylitarjontana, sillä kilpailullisilla markkinoilla mikään yksittäinen toimija ei ota huomioon muihin toimijoihin kohdistuvia negatiivisia vuotovaikutuksia. Tämän tehottomuuden hallitseminen edellyttää mekanismeja eri toimijoiden yhteensovittamiseksi. (Kanbur 2003, 20.)

Puhtaan julkishyödykkeen tuottamat hyödyt ovat ei-kilpailullisia ja poissulkemattomia agenttien välillä. Yhden toimijan kulutus ei siis vähennä toisen toimijan kulutusmahdollisuuksia, eikä yhtäkään agenttia voi sulkea hyödykkeen hyödyistä nauttimisen ulkopuolelle. Tällaisten hyödykkeiden tiedetään olevan alitarjottuja kilpailullisilla

markkinoilla vapaamatkustaja-ongelman takia. Yksittäinen toimija ei ota huomioon tällaisen tuotteen tarjoamisen positiivisia vaikutuksia muille toimijoille. (Kanbur 2003, 20.)

On siis olemassa kansainvälinen mekanismi, jolla koordinoidaan rajat ylittäviä negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Mekanismi on määritelmällisesti kansainvälinen julkishyödyke, koska siitä saatavat hyödyt eivät ole kilpailullisia eikä sen piiristä voi sulkea pois niitä agentteja, joiden toimintoja koordinoidaan. Koordinointimekanismin lisäksi on olemassa muita esimerkkejä kansainvälisistä julkishyödykkeistä. Lääketieteellinen tutkimus yhdessä maassa voi hyödyttää toisen maan asukkaita tiedon levitessä. Kansainvälinen instituutio, joka mahdollistaa mittakaavaedut ja tuotevarioinnin hyödyntämisen, hyödyttää kaikkia jäsenmaita ilman kilpailua ja poissulkevuutta. (Kanbur 2003, 20.)

Mikä yhteys on alitarjotun julkishyödykkeen ja kehitysavun välillä? Perusajatuksena on siis varojensiirto rikkaammista maista köyhempien hyödyksi. Kolmannessa luvussa keskityimme tapaukseen, jossa siirto tehdään suoraan köyhempään maahan, joko ehdoilla tai ilman. Siirto ei kuitenkaan yleensä tapahdu suoraan maiden välisenä, vaan rikkaampi maa voi rahoittaa esimerkiksi julkishyödykettä. Jos kansainväliset julkishyödykkeet ovat alitarjottuja ja tarjonnan kasvattaminen hyödyttää köyhempiä maita, niin tämän tyylliset julkishyödykkeet olisivat oikeaoppisia kohteita kehitysapuvaroille. Varoja voidaan esimerkiksi suunnata rikkaammassa maassa tehtävään perustutkimukseen, jonka tulokset ovat myös köyhempien maiden käytössä. Vaihtoehtoisesti voidaan rahoittaa koordinointijärjestelmää, joka ratkaisee rajoja ylittävät negatiiviset ulkoisvaikutukset köyhempien maiden keskuudessa tai joka kattaa rikkaat ja köyhät maat ja näin hyödyttäisi köyhempiä maita. Tarkastellaan seuraavaksi näitä kolmea julkishyödykkeen muotoa yksitellen. (Kanbur 2003, 20 - 21.)

Trooppiseen maatalouteen tai lääketieteeseen liittyvä perustutkimus, joka toteutetaan rikkaammissa maissa auttaa selvästi köyhempiä maita, edellyttäen että tutkimuksen tulokset

ovat laajalti saatavissa. Kun toiminta suoritetaan lahjoittajamaassa, vältetään luvussa 3 keskustellulta ehdollisuudelta ja sen aiheuttamilta ongelmilta lahjoittajan ja vastaanottajamaan välisen kanssakäymisen minimoinnin seurauksena, mutta tähänkin liittyvät omat ongelmansa. Yleinen ongelma on yhteinen kaikille perustutkimuksille. Ongelma perustuu ristiriitaan, jossa yksityinen sektori toteuttaa tutkimuksen julkista sektoria tehokkaammin, mutta tutkimuksen tulos olisi kuitenkin tarpeellista saattaa kaikkien ulottuville julkishyödykkeenä. Yhtenä ratkaisuna ristiriidalle esitettiin lääketieteen osalta rokotteiden ostopohjaa (Vaccine Purchase Fund, VPF). Järjestelyn ajatuksena on, että yksityiset yritykset ovat rokotteen taattuja ostajia, edellyttäen että rokote on kehitetty tiettyjen ennalta asetettujen standardien mukaisesti. Tässä tapauksessa kehitysavun varoja ei käytetä suoraan köyhempien maiden tukemiseen, mutta varoilla luodaan kysyntää köyhempien maiden ongelmien perustutkimukseen. Jos institutionaalisilla järjestelyillä voidaan varmistaa riittävä panos köyhien maiden ongelmien määrittämiseksi, tämä vaikuttaisi houkuttelevalta mekanismilta, jota kannattaisi tutkia enemmänkin. (Kanbur 2003, 21.)

Ajatellaan rajat ylittävään ulkoisvaikutukseen liittyvä ongelma, joka koskettaa useita vierekkäisiä maita Afrikassa. Tästä on monia esimerkkejä, kuten veteen liittyvät oikeudet, tarttuvat taudit sekä sisämaan ja rannikoiden satamien väliset kuljetukset. Määritelmällisesti näiden ongelmien ratkaisu olisi puutteellinen ilman yhteistyötä, koska mikään yksittäinen maa ei ota täydellisesti huomioon yhteistyöstä saatavia hyötyjä. Koordinointijärjestelmästä olisi hyödyllinen köyhille maille, mutta se ei ole ilmainen. Kustannuksia aiheutuu muun muassa toiminnan koordinoinnista sekä mahdollisista korvauksista, joita saatetaan joutua maksamaan lyhyellä tähtämellä mahdollisesti häviävillä yksittäisillä maille, jos järjestelmästä hyötyviä ei saada vakuutettua maksamaan kompensatiota. Jos koordinointijärjestelmästä ei hyödy kukaan tai hyödyt eivät ylitä menetyksiä, ei mekanismin parissa kannata jatkaa. Jos edellä mainittuja kustannuksia ei saada katettua, ei maiden välinen yhteistyö toteudu ja maat voivat

huonommin. Näin ollen tämän kaltaisten toimintojen rahoittaminen on ensisijaisena ehdokkaana kehitysapuvarojen käytössä. (Kanbur 2003, 21.)

Julkishyödykkeiden osalta viimeisenä tarkastellaan rajat ylittävien ulkoisvaikutusten ongelmia, jotka koskevat sekä kehittyneitä että kehittyviä maita. Esimerkkinä tällaisesta kansainvälisestä julkishyödykkeestä voidaan ajatella globaalien hiilidioksidipäästöjen koordinoitua, taloudellisten tartuntojen hallintamekanismeja tai kahdenvälisen avun koordinoitua ja kanavoitua kansainvälisten instituutioiden kautta, jotta mittakaavaetujen ja tuotevarioinnin potentiaalit saadaan hyödynnettyä. Koska mekanismi sisältää nyt sekä rikkaita että köyhiä maita ja kehitysavun tarkoituksena on auttaa köyhiä maita, ei keskeisenä tavoitteena ole niinkään yleisesti hyvinvoinnin kasvu, vaan sen koituminen köyhempiin maihin. Järjestely, jossa rikkaamman maan hyvinvointi kasvaa ja köyhemmän maan hyvinvointi laskee, olisi taloustieteellisessä mielessä tehokas, jos kokonaisuutena tarkasteltuna hyvinvoinnin kasvu ylittää hyvinvoinnin laskun. Tällöin ei kuitenkaan vaadittaisi kehitysapuun tarkoitettuja resursseja, ellei kehitysapu olisi rikkailta tehokas kompensatio järjestelyn seurauksena aiheutuvista hyvinvoinnin menetyksistä köyhemmissä maissa. Näin ollen koordinoitumekanismin ongelma kääntyy sen luonteen täsmällisempään määrittelyyn, erityisesti hyvinvoinnin jakautumisen seurauksiin. (Kanbur 2003, 21 - 22.)

Yllä olevissa argumenteissa on vahvat viittaukset kansainvälisiin instituutioihin, jotka kasvavassa määrin ilmoittautuvat erilaisten julkishyödykkeiden tarjoajaksi. Ensimmäisen kategorian kansainvälisillä julkishyödykkeillä on vahva peruste sille, että kansainvälisten instituutioiden tulisi sopivissa määrin hoitaa välineiden, kuten rokotteiden ostopohja (VPF), kehittämistä ja auttaa rahoittamaan niitä. Toisessa kategoriassa ongelmaksi jää suhteellinen etu kansainvälisten ja kansallisten instituutioiden välillä koordinoitujärjestelmien rahoittamisesta ja hallinnasta, kun mekanismi koskee vierekkäisiä maita esimerkiksi Afrikan alueella. Lisäksi jää kysymyksiä monen maan ongelmien käsittelyyn kehitettävistä uusista

siirtojen apuvälineistä, jotka ylittävät Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien riittämättömät lainainstrumentit. Kolmannen kategorian julkishyödykkeisiin, jotka ovat kehittyneiden ja kehittyvien maiden välisiä sekä sisältävät kansainväliset instituutiot julkishyödykkeenä, liittyy keskeisesti hallinnonmekanismien sopivuuden varmistaminen, jotta hyödyt ovat riittävän vinoutuneet köyhien suuntaan ja siten voidaan järkevästi perustella julkishyödykkeen tarjonnan rahoittaminen. Jokainen näistä poliittisista ongelmista johtaa yksityiskohtaisempaan keskusteluun useissa teoksissa. (Kanbur 2003, 22.)

5 YKSITTÄINEN MAA KEHITYSAVUN VASTAANOTTAJANA JA ANTAJANA

5.1 Yleiset lähtökohdat

Edellä esitettyjen kehitysavun ongelmakohtien lisäksi esille on noussut kysymys "Voiko maa olla kehitys avun saaja ja antaja?". Jos kysymystä lähestytään yksinkertaisten tosiseikkojen valossa, on vastaus selvästi kyllä. Kiina, Intia ja monet kehittyvät maat ovat olleet ja ovat edelleen sekä kehitysavun vastaanottajia että antajia, joten ilmiö on todellinen. Syvällisempi kysymys onkin, mitä ongelmia tällainen voi aiheuttaa kehitysavun moraalisuuden kannalta ja mitä se tarkoittaa kehitysavun antamiseen olevien toimintasääntöjen kannalta. (Kanbur 2012, 2.)

Intian tapaus on keskeisessä asemassa nykykeskusteluissa. Maa on vähän aikaa sitten ylittänyt Maailmanpankin luokittelussa keskituloisen maan kynnysarvon. Kaksi nopean kasvun vuosikymmentä ovat tuoneet maan merkittävään maailmantaloudelliseen asemaan. Intia on jäsenenä esimerkiksi G20 ja BRICS ryhmittymissä. Lisäksi se on omalla avaruusohjelmalla varustettu ydinasevalta, jolla merkittävä osuus julkisista menoista kuluu näihin liittyviin ponnisteluihin. Intian kehitysavun koordinointiin vielä köyhempiin maihin on työn alla oma elin. (Kanbur 2012, 2.)

Kehityksestä huolimatta Intiassa on noin 400 miljoonaa köyhää Maailmanpankin köyhyysrajan mukaan. Tämä ristiriita maan kokonaissuorituksen ja keskimääräisten havaintojen välillä, sekä todellisuuden suuret luvut köyhien määrästä Intiassa, ovat johtaneet pohdintoihin niin kehitysapua lahjoittavien tahojen kuin Intian poliittisesta päätöksenteosta vastaavan eliitin keskuudessa. Monet kahdenväliset lahjoittajat ovat keskeyttäneet kehitysapuohjelmansa Intiaan. Esimerkiksi aiempi siirtomaavalta Britannia on miettinyt, kuinka tilanteessa tulisi toimia. Kehitysavun antaminen maahan, jonka monikansalliset

yritykset ostavat tehtaita Yhdistyneistä kansakunnista, ei oikein ole järkeenkäypää veroa maksavan yhteisön näkökulmasta, etenkin taloudellisesti tiukkoina aikoina. Intian oma kehitysapuohjelma tekee Intialle annettavasta kehitysavusta brittiläiselle yhteisölle vaikeasti perusteltavan asian. Kompromissina brittiläinen kehitysapu on jatkunut, mutta se keskittyy Intian köyhimpiin osiin. (Kanbur 2012, 2.)

Myös Intian politiikkaa harjoittava eliitti on ristiriitainen. Vanhempien byrokraattien ja mielipidevaikuttajien joukossa on havaittavissa kolme ryhmittymää. Yksi ryhmittymä keskittyy Intian uuteen kansainväliseen statukseen G20 maiden jäsenenä ja näkee Intian "varojen kerjäämisen" alentavana. Toisen ryhmän keskipisteenä on Intian MIC-statuksesta riippumaton ja laaja-alainen köyhyys. Tämä ryhmä pyrkii löytämään resursseja ongelman ratkaisemiseksi. Viimeinen ryhmittymä keskittyy resurssien siirrettävyyteen ja on halukas kasvattamaan edullisten varojen käyttöä, kunhan se ei vaikuta turhan vakavasti Intian geopoliittisiin tavoitteisiin. Aiemmin nämä kolme suuntausta kamppailivat siitä, miten Intian IDA-jäsenyys ylläpidetään ja pitäisikö niin ylipäätään tehdä, vaikka silloisen tiedon mukaan Intia oli "valmistumassa" pian kyseisestä laitoksesta. Vastaavasti IDA-lahjoittajien keskuudessa oli keskustelua kotimaisten vaalipiirien suhtautumisesta IDA:n sääntöjen muuttamiseen siten, että Intia olisi edelleen oikeutettu sen edullisiin varoihin. (Kanbur 2012, 2.) Vuonna 2013 Pariisissa pidetyssä kokouksessa IDA-edustajat kävivät Intian tapausta läpi ja yksityiskohdat IDA:n suhteen jäivät vielä selvitettäväksi. Intialla on kuitenkin IBRD-statuksensa turvin nostettavissa vielä jonkin verran lainaa, koska sen lainarajaa nostettiin. (Kanbur 2013, 10-13).

5.2 Kansallisvaltion merkitys oikeudenmukaisuusteoriassa

Vaikka Intia nousi keskituloisten maiden joukkoon, on monta miljoonaa Intialaista kuitenkin kansainvälisen köyhyysrajan alapuolella. Jos köyhyysrajan ylittäneillä kansakunnilla on

moraalinen velvollisuus auttaa köyhyysrajan alapuolella olevia, niin koskeeko tämä velvollisuus vain köyhyysrajan alapuolella olevia kansakuntia vai voidaanko se laajentaa yksilöihin, vaikka he asuisivat köyhyysrajan ylittäneessä maassa? Kanburin (2012) mukaan monet vastaukset läntisiltä yhteisöiltä poliittisessa keskustelussa ovat sen suuntaisia, että köyhyysrajan ylittäneiden maiden tulisi itse huolehtia omista vähäosaisistaan, kun siihen on kerran resursseja. Niistä välittyy ajatus vastuun päättämisestä siihen, kun autettava maa ylittää keskituloisen maan rajan. Edellä esitetty poliittinen keskustelu liitetään meneillään olevaan poliittisen filosofian väittelyyn globaalin oikeudenmukaisuuden luonteesta. (Kanbur 2012, 3.)

Lähdetään liikkeelle tavallisesta rawlsilaisesta hyvinvoinnin minimointi-maksimointiongelmasta, jossa politiikka on suunnattava yhteiskunnan huonoiten voivien hyvinvoinnin parantamiseen. Perusteluna on yksinkertainen ajatus niin sanotusta tietämättömyyden verhosta. Jos yksilöt saisivat päättää liittymisestään yhteen erilaisista poliittisista ryhmittymistä, valitsisivat he ryhmittymän, joka on keskittynyt yhteiskunnassa huonoiten voivien hyvinvointiin. Valinnan syynä on tietämättömyys omasta roolista yhteiskunnassa. Edellä esitetty on hyvin yksinkertaistettu muoto Rawlsin (1971) oikeudenmukaisuusteoriasta, jota seurasi Arrow (1973) tulkinta rawlsilaisesta väitteestä taloustieteilijöille. Jos Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaa sovellettaisiin maailmanlaajuisesti, tarkoittaisi tällainen "globaali rawlianismi" keskittymistä huonoiten voivien hyvinvoinnin parantamiseen riippumatta heidän sijainnistaan. Huonoiten voivien sijoittumisella keskituloiseen maahan ei tällöin olisi minkäänlaista moraalista merkitystä avun antamisen kannalta. Monet poliittiset filosofit ovat kritisoineet edellä esitettyä ajatusta. Myös Rawls itse on kritisoinut sitä monin argumentein, jotka huipentuvat Rawlsin teokseen "The Law of Peoples" (Rawls, 1999). Tämän seurauksena syntynyt keskustelu globaalista oikeudenmukaisuusteoriasta tarjoaa analyyttisen taustan kehitysavun antamiseen Intian kaltaisiin maihin. (Kanbur 2012, 3.)

Nagel (2005, 114 -115) esittää kysymysten perusjoukon seuraavasti:

"Kysymys oikeudenmukaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta on aiheuttanut selvän ristiriidan Rawlsin ja hänen kriitikojensa välillä. Rawlsin mukaan liberaali oikeudenmukaisuus sisältää vahvana osatekijänä kansalaisten välisen tasa-arvoisuuden, mutta se on erityisesti poliittinen vaatimus, mitä käytetään yhtenäisen kansallisvaltion perusrakenteessa. Tämä ei kuitenkaan päde kyseisissä valtioissa asuvien yksilöiden henkilökohtaisissa valinnoissa, eikä yhteiskuntien välisissä suhteissa tai eri yhteiskuntien yksilöiden välisissä suhteissa. Tasa-arvoinen oikeudenmukaisuus on vaatimuksena kansallisvaltioiden sisäisessä politiikassa, taloudessa ja sosiaalisessa rakenteessa eikä sitä voi yleistää erilaisiin konteksteihin, jotka edellyttävät erilaisia standardeja. Edellä esitetty on riippumaton Rawlsin teoriassa asetetuista tasa-arvoisen oikeudenmukaisuuden spesifeistä standardeista. Sovelletaanpa kansallisesti mitä tahansa yhtäläisten oikeuksien ja mahdollisuuksien normeja, on kysyttävä edellyttääkö johdonmukaisuus niiden pätevän myös maailmanlaajuisesti."

Rawlsin perusargumentti voidaan johtaa englantilaisen filosofin ja valtioteoreetikon Thomas Hobbesin Leviathan-teokseen, jossa itsenäisten kansalaisten tunnustaminen johtaa siihen, että heillä on kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä. Näihin päätöksiin sisältyy myös taloudellinen oikeudenmukaisuus, joka keskittyy vähiten hyvinvoiviin. Tämän kehyksen voidaan katsoa pätevän epätäydellisesti kansallisvaltion tasolla. Sen ei kuitenkaan voida päätellä automaattisesti pätevän maailmanlaajuisesti. (Kanbur 2012,4.)

Nagel (2005) nimeää yllä olevan väitteen "poliittiseksi käsitykseksi" (the political conception). Tämän vastakohtana voidaan pitää vaihtoehtoista käsitystä yleismaailmallisuudesta (cosmopolitanism), joka lähtee liikkeelle kaikkia ihmisiä koskevasta tasapuolisesta huolehtimisesta ja velvollisuudesta. Tästä näkökulmasta olisi moraalisesti epäjohdonmukaista olla toivomatta instituutiota, joka voisi yrittää toteuttaa

maailmanlaajuisesti samat oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisen mahdollisuuden normit kuin yksittäiseen yhteiskuntaan halutaan. Syntyminen köyhään maahan rikkaan maan sijasta, on sattumanvarainen tapahtuma, mikä määrittää yksilön kohtalon. Sama pätee myös syntymiseen köyhään perheeseen rikkaan perheen sijasta saman kansallisvaltion sisällä. (Nagel 2005, 119.)

Nagelin (2005, 126) mukaan valinta kahden yhteen sopimattoman moraalisen käsityksen välillä on vaikea. Moraalisesti oikeana lähestymistapana voidaan pitää yksilöllistä näkökulmaa, riippumatta siitä, mihin kansallisvaltioon yksilöt kuuluvat. Tähän liittyen Rawls ja hänen seuraajansa kuitenkin hylkäisivät monismin ja perustelisivat, ettei voi olla yksittäistä sääntelyperiaatetta kaikkiin moraalisiin kysymyksiin. Rawlsilainen maksimointiperiaate pätee yksilöiden välillä yksittäiseen kansallisvaltioon liittyvissä asioissa, mutta ei esimerkiksi yksilöiden välisissä moraalisisissa suhteissa eikä etenään kansallisvaltioiden välisissä moraalisisissa suhteissa. Rawls pitäisi teorian laajentamista kansallisvaltion tasolta maailmanlaajuiseksi kiellettynä. (Kanbur 2012, 4.)

Richard Miller (2010) on tuonut julki ongelman maailmanlaajuisuuden ja kansallisvaltiollisen näkemyksen välisistä jännitteistä. Hän kyseenalaistaa Singerin (2002) näkemyksen yksilöiden välisen läheisyyden eri ulottuvuuksien moraalisesta merkityksettömyydestä. Näkemyksen mukaan kehittyneessä maassa hyvinvoivalla yksilöllä on yhtäläinen velvollisuus huolehtia omasta tyttärestään ja kehitysmaiden köyhistä. Toisaalta hän myös esittää, että kansallisvaltion yksilöillä voi olla moraalinen vastuu toisen kansallisvaltion yksilöistä, jos valtioiden välinen suhde on hyväksikäyttävä. Millerin (2010) mukaan maailmankaupan järjestelyt, kuten globaali taloudellinen rakenne, hyödyttävät varakkaita maita ja siten niissä asuvia yksilöitä. Tämä johtaa moraaliseen velvollisuuteen varakkaan maan yksilöiden kannalta, sillä heidän tulisi pyrkiä poistamaan tällaiset hyväksikäyttävät rakenteet ja korvata

niistä aiheutuneet haitat. Valtioiden välinen kehitysapu korvaa näitä haittoja ja on siten moraalisesti perusteltua. (Kanbur 2012, 4-5.)

Yleismaailmalliseen näkökulmaan on voimakkaita vasta-argumentteja liittyen esimerkiksi maan sisällä oleviin alueisiin ja alueellisiin identiteetteihin. Pitäisikö paikallisen kehityspolitiikan tähdätä köyhyyden minimointiin, vaikka se tarkoittaisi alueen autioitumista, mikä tuhoaa alueellisen identiteetin? Suurimmalla osalla maista on aluepolitiikkaa, joka ohjaa investointeja ja kehitystä kansallisella tasolla köyhyyden vähentämisen näkökulmasta tarkasteltuna tehottomille alueille. Kansallisella tasolla politiikka, joka pyrkii siirtämään työt ihmisten luo eikä toisin päin, vaikuttaa jollain lailla ymmärrettävältä. Kansainvälisellä tasolla tällainen toimintatapa ei kuitenkaan yleisesti ottaen tule kysymykseen, jos tavoitteena on köyhyyden minimointi. Näin ollen palaamme taas kysymykseen, päättyykö maailmanlaajuinen vastuu maan köyhien hyvinvoinnista silloin, kun maa ylittää keskimääräisen köyhyysrajan. Rawlsilaisen näkemyksen mukaan tällaista vastuuta ei ole koskaan ollutkaan. Yleismaailmallisen näkemyksen mukaisesti vastuu jatkuu niin kauan kuin köyhyyttä on olemassa. Millerin näkemys lähtee tarkastelemaan ennemmin hyväksikäyttäviä toimintamalleja ja perustaisi moraalisen vastuun niiden varaan, jolloin vastuu todennäköisesti jatkuisi myös keskimääräisen köyhyysrajan ylittämisen jälkeen. Kansallista suoritustasoa voitaneen kuitenkin pitää käyttökelpoisena mittarina kehitysapuvirtojen suunnan määräytymisessä. (Kanbur 2012, 5.)

5.3 Globaali köyhyyden minimointi

Oletetaan, että lahjoittamaa tai lahjoittajamaiden yhteisö, kuten IDA, haluaa minimoida maailmanlaajuista köyhyyttä riippumatta sen sijainnista. Miten lahjoittajan tulisi allokoida resurssit, kun saajamaiden tulot asukasta kohden eroavat toisistaan? Vastaus riippuu lahjoittajamaan tavoitteiden yksityiskohtaisemmasta määrittelystä sekä siitä, miten kehitysapu

vaikuttaa köyhyyden vähentymiseen eri maissa. Lähestytään lahjoittajamaan tavoitteita Foster, Greer ja Thorbecken (1984) esittämän P_α merkinnän avulla. Kun $\alpha = 0$, on kyseessä yksinkertainen köyhyyden esiintymisprosentti pääluvun mukaan laskettuna. Kun $\alpha = 1$, on kyseessä köyhyyserojen mittari, joka on normalisoitu summa köyhyysrajan ja köyhyysrajan alapuolelle jäävien tulojen erotuksista. Kun $\alpha = 2$, on kyseessä neliöity köyhyysero, joka antaa sitä suuremman painoarvon mitä köyhempi maa on kyseessä. (Kanbur 2012, 5.)

Ajatellaan kehitysapu yksinkertaisesti saajamaiden yksilöiden ostovoiman lisäämisenä. Toteutuskanavat ja tehokkuus, jolla kehitysapu saavuttaa köyhät, otetaan annettuina. Jos lahjoittajat voisivat kohdentaa siirtonsa täydellisesti köyhien hyväksi, niin kansallisvaltio olisi täysin merkityksetön. Tällöin kehitysavun pitäisi virrata köyhille minimoiden globaalia köyhyyttä. Tapauksessa $\alpha = 0$, tämä tarkoittaisi sitä, että kehitysapu kohdistuisi köyhiin, jotka ovat lähimpänä köyhyysrajaa riippumatta heidän asuinvaltiostaan. Jos jollakin maalla olisi paljon köyhyysrajan lähellä olevia yksilöitä, saisi tämä maa eniten kehitysapua, mutta kyseessä olisi vain politiikan sivuvaikutus. Tapauksessa $\alpha = 1$ lahjoittajat olisivat indifferenttejä kehitysapua saavien yksilöiden ja siten myös maiden suhteen. Tapauksessa $\alpha = 2$ kehitysavun tulisi virrata kaikkein köyhimille yksilöille riippumatta heidän asuinvaltiostaan. Taas, jos kohteena olevat yksilöt ovat keskittyneet yhteen kansallisvaltioon, keskittyy kehitysapu kyseiseen valtioon, mutta vain politiikan sivuvaikutuksena. Jos kaikkein köyhimmissä valtioissa on globaalisti mitattuna köyhimvät yksilöt, niin tämä politiikka ohjaa suurimman osan kehitysavusta köyhimpiin valtioihin sekä vähentää ja saattaa katkaista kokonaan kehitysavun, kun saajamaan tulot asukasta kohti nousevat. Tämä on kuitenkin luonnollinen seuraus yleismaailmallisesta politiikasta annetuissa olosuhteissa. Tilanteeseen ei siis liity ajatusta siitä, että tietyn pisteen jälkeen kansallisvaltion olisi otettava vastuu omista köyhistään. (Kanbur 2012, 5-6.)

Edellä esitetyn asetelman avulla voidaan asettaa analyttinen kysymys, voiko maa olla sekä kehitysavun vastaanottaja että antaja? Vastaus riippuu lahjoittajamaiden tavoitefunktioista. Jos kaikkien tavoitteena on antaa kehitysapua kaikkein köyhimmille yksilöille ($\alpha = 2$), pitäisi kehitysapua saavan maan käyttää myös omat kehitysapuvaransa omiin kansalaisiinsa. Tällöin tilanne, jossa maa sekä vastaanottaa että antaa kehitysapua, ei ole mahdollinen. Toisaalta, jos kehitysavun antajilla on kehitysapua saavien yksilöiden suhteen indifferentti tavoitefunktio, eli tilanne $\alpha = 1$, olisi mahdollista, että maa on sekä kehitysavun vastaanottaja että antaja. Lopputulos olisi lisäksi rationaalinen seuraus kehitysavun allokointiprosessista, mutta vain tässä erikoistapauksessa. (Kanbur 2012, 6.)

Kuitenkin jos maailmanlaajuinen ja kansallinen tavoitefunktio eroavat toisistaan α :n arvon suhteen, voidaan helposti nähdä, että valtio voi tosiasiaassa olla samanaikaisesti kehitysavun vastaanottaja ja antaja tietyillä annetuilla globaaleilla köyhyyden muodoilla. Jos esimerkiksi maailmanlaajuinen tavoitefunktio on muotoa $\alpha = 2$ ja kaikkein köyhimmät yksilöt ovat keskitetysti yhdessä valtiossa, niin maailmanlaajuinen kehitysapu virtaisi kyseiseen valtioon. Jos kyseisen valtion kansallinen tavoitefunktio on vähemmän köyhyyttä kaihtava, kuten $\alpha = 0$, virtaisi sen kehitysapu varat muualle maailmaan. Näin ollen valtio olisi yhtä aikaa kehitysavun vastaanottaja ja antaja. (Kanbur 2012, 6.)

Kaikki yllä oleva perustuu siihen, että kehitysavun täydellinen kohdentaminen suoraan lahjoittajalta saajalle on mahdollista. Seuraavaksi tarkastellaan tapausta, jossa suora kohdentaminen ei ole mahdollista. Nyt kehitysapu menee saajamaan valtionjohdolle, joka jakaa avun väestölle. Tämä kuvaa paremmin kansainvälisen kehitysavun todellista rakennetta. Analyttisesti kaikki riippuu nyt kehitysavun antajan tavoitefunktion lisäksi myös siitä, miten saajamaa jakaa saamansa avun. Aloitetaan olettamalla, että kehitysapu jaetaan saajamaassa tasan väestön kesken. Esimerkkinä voidaan pitää kehitysavun käyttämistä maan ruoka-avustusten rahoittamiseen. Kanbur (1987) on osoittanut, että tällaisessa tapauksessa

lahjoittajan, jonka tavoitteena on minimoida maailmanlaajuinen köyhyys P_α , kannattaa kohdistaa kehitysapu maahan, jonka $P_{\alpha-1}$ on korkein. Jos tavoitteena on siis P_2 , pitäisi kehitysapu kohdistaa maahan, jonka P_1 on korkein, ja jos tavoitteena on P_1 , pitäisi apu suunnata maahan, jossa on korkein P_0 . Analyysi menee monimutkaisemmaksi, jos tavoitteena on minimoida P_0 . (Kanbur 2012, 6.)

Yllä olevan kehityksen mukaisesti, jos köyhyys vähenee asukasta kohden olevilla tuloilla mitattuna, voidaan kehitysavun määrää perustellusti laskea niiden maiden osalta, joiden tulot asukasta kohden ovat korkeammat. Tämä kuitenkin perustuu oletettuun empiiriseen säännöllisyyteen. Vaikka asukasta kohden olevien tulojen ja köyhyyden laskun suhteesta on vahvaa empiiristä näyttöä, kannattaa kehitysavun virrat ohjata suoraan maassa esiintyvään köyhyyteen ennemmin kuin tuloihin per asukas. Vähintäänkin saamme mahdollisuuden erottaa toisistaan P_1 ja P_2 vaihtoehtojen aiheuttamatta vaikutukset. Voisiko yksittäinen valtio nyt olla kehitysavun vastaanottaja ja lahjoittaja? Jos kansainvälisellä lahjoittajalla ja saajamaalla on sama tavoitefunktio ja kehitysapu virtaa molemmilla talouteen saman mallin mukaisesti (jokainen yksilö saa yhtäläisen summan), niin kansainväliseltä lahjoittajalta kehitysapua saava maa ei voi antaa kehitysapua muihin maihin, koska molemmat toimijat kohdistavat resurssinsa maahan, jolla on korkein $P_{\alpha-1}$. Jos näiden kahden toimijan tavoitteet eroavat toisistaan, niillä on esimerkiksi eri α :t, on analyttisesti mahdollista, että kansainväliseltä lahjoittajalta kehitysapua saava kansallisvaltio käyttää omia resurssejaan antaakseen kehitysapua toiselle valtiolle. (Kanbur 2012, 6-7.)

Ajatellaan tilannetta, jossa keskituloiset maat eivät voi olla kehitysavun saajia tai ainekin heidän osuuttaan kehitysavusta leikataan radikaalisti. Jos tavoitteena on minimoida P_2 ja täydellinen kohdistaminen tehdään maa kerrallaan, haittaa keskituloisten maiden sulkeminen kehitysavun ulkopuolelle globaalia köyhyyden vähentämistä, jos keskituloisten maiden köyhimmät kuuluvat myös maailman köyhimpien joukkoon. Jos tavoitteena on minimoida P_0 ,

riippuu vastaus siitä, onko juuri köyhyysrajan alapuolella olevien määrä keskituloisissa maissa suurempi kuin alhaisen tulon maissa (Low Income Countries, LIC). Jos täydellinen kohdistaminen ei ole mahdollista tai jos köyhät ja ei-köyhät hyötyvät yhtälailla avustuksesta kaikissa maissa, niin jos P_2 (P_1) on globaali tavoitefunktio, haittaa keskituloisten maiden poissulkeminen globaalia tavoitetta, jos keskituloisissa maissa on korkeampi P_1 (P_0) kuin alhaisen tulon maissa. (Kanbur & Sumner, 692.)

Tähän mennessä on oletettu, että kehitysapu virtaa köyhille kaikissa maissa samalla tavalla, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa. Maiden välillä on esimerkiksi kehitysavun käyttämisen tehokkuuteen ja avun kohdentamiseen liittyviä eroja. Tehokkuuseroja voidaan käsitellä kuvaamalla kehitysapuvirta A tehokkaana virtana eA , jossa e on tehokkuusparametri. Kehitysavun kohdentamiseen liittyvillä eroilla tarkoitetaan sitä, että toiset maat kohdentavat saamansa varat köyhimille yksilöille paremmin kuin toiset maat. Jos lahjoittajan tavoite on minimoida maailmanlaajuisia köyhyyttä P_a , pitäisi kehitysapu kohdistaa maihin, joilla on (i) korkeampi P_{a-1} , (ii) korkeampi e , ja (iii) parempi kehitysavun kohdennus köyhille. Oleellista on huomata, että tulot asukasta kohden eivät ole ollenkaan osallisena yhtälössä. (Kanbur 2012, 7.)

Voiko yksittäinen maa olla kehitysavun vastaanottajana ja lahjoittajana tässä laajennetussa kehyksessä? Nyt vastaus riippuu tehokkuusparametrin e tulkinnasta ja siitä, miten kehitysavun tarkkaan ottaen katsotaan muuttuvan kehitykseksi ja vähentävän köyhyyttä. (Kanbur 2012,7.) Keskituloiset maat voisi siis analyttisesti sulkea kehitysavun saajien ulkopuolelle tilanteessa, jossa kehitysavun kohdentaminen köyhille on heikkoa. Tällöin toimintaa ohjaava kriteeri on P_1 (jos tavoitteena on P_2) tai P_0 (jos tavoitteena on P_1). On epätodennäköistä, että keskituloisella maalla on korkeampi P_0 tai P_1 kuin alhaisen tulotason mailla, koska yleisesti on havaittavissa negatiivinen korrelaatio köyhyyden ja asukasta kohden olevien tulojen välillä. Kehitysapua tulisi antaa keskituloisiin maihin tapauksessa,

jossa kehitysavun kohdentaminen köyhille on tehokasta ja globaali tavoite on P_0 tai P_1 . Kehitysapua olisi annettava keskituloisille maille myös tavoitteen ollessa P_2 , jos keskituloisten maiden köyhimmät ovat vertailukelpoisella tasolla alhaisen tulotason maiden köyhimpien kanssa. Argumentti vahvistuu, jos kohdentaminen on tehokkaampaa keskituloisissa maissa. (Kanbur & Sumner, 692.)

5.4 Kehitysapua puoltavat argumentit

Millaisia argumentteja voidaan käyttää kehitysavun antoa esimerkiksi Aasiaan puoltavina, kun Aasian kasvulukuja kuulutetaan ympäriinsä ja tämän kasvun vaikutus työpaikkojen menetykseen keskituloisissa ja alhaisen tulotason maissa on etusivun uutinen? (Kanbur 2006, 2.)

Ensimmäisenä perusteluna on se, että koko Aasia ei kasva. Niiden maiden osalta, joiden olosuhteet muistuttavat Afrikan tai latinalaisen Amerikan olosuhteita, on kehitysavun antamisen jatkaminen helppo perustella. Entä maat, joilla kasvutahti on suuri ja jotka ovat keskeinen osa ulkoistamis- ja työpaikkojen menetys uutisia? Näiden maiden osalta perusteluna on käytettävä sitä, että nopeasta kasvusta huolimatta alueella on valtaosa maailman köyhistä, vaikkakin köyhyyttä on onnistuneesti saatu vähennettyä. Argumentti ei kuitenkaan ole kovin vakuuttava, jos näyttää siltä, että maiden hallitukset eivät itse tee parastaan ja käytä kasvusta saatuja "hedelmiä" köyhyyden vähentämiseen kotimaassaan. Epätasa-arvoisuus tulee tässä kohtaa mukaan kuvioon. Epätasa-arvoisuuden kasvu voidaan nähdä signaalina riittämättömistä yrityksistä kasvun hedelmien jaossa. Myös korkeat asevoimien kustannukset sekä ydinvoimaan ja avaruushjelmiin liittyvät tavoitteet voidaan nähdä tällaisena signaalina. On perusteltua kyseenalaistaa läntisten keskituloja tai alhaisia tuloja ansaitsevan halu osallistua esimerkiksi Aasiaan annettavaan kehitysapuun, etenkin kun omat työt tuntuvat olevan uhattuna kyseisten maiden kasvun takia, rikkaiden määrä kyseisissä

maissa kasvaa ja hallinto on keskittynyt vahvojen asevoimien rakentamiseen. (Kanbur 2006, 2-3.)

Voimakkaampi argumentti kehitysavun antamisen puolesta Aasiaan on kansainväliset vuotovaikutukset ja konsepti kansainvälisistä julkishyödykkeistä. Yhdessä maassa olevat terveydelliset ongelmat voivat muuttua maailmanlaajuisiksi erittäin nopeasti. Sama pätee myös taloudellisiin tartuntoihin, ympäristöllisiin ulkoisvaikutuksiin tai ääritapauksissa konflikteihin ja pakolaisiin. Ajatuksena rajat ylittävissä ulkoisvaikutuksissa on, että yksittäisellä maalla on aina vähemmän kannustimia huomioida ongelma, kuin mikä olisi globaalin optimin mukaista, koska yksittäinen maa ei ota huomioon positiivisia ulkoisvaikutuksia. Tällaisten ulkoisvaikutusten huomioiminen vaatii kansainvälisiä julkishyödykkeitä, joihin sijoitetaan ymmärrettävästi liian vähän, eli markkinoilla vallitsee niiden osalta alitarjonta. Kehitysavun rooli on nyt selvästi luoda kannusteita Aasian maille siihen, että ne toimivat tavoilla, joiden hyödyt yltävät yli heidän omien rajojensa. Vakaan taloudellisen logiikan lisäksi argumenttia voisi käyttää perusteluna läntisille veronmaksajille, jos se muotoillaan oikein. (Kanbur 2006, 3.)

6 LOPUKSI

Kehitysavun antaminen suuressa mittakaavassa lähti liikkeelle kylmän sodan seurauksena. Sodan päätyttyä kehitysapua pidettiin väliaikaisena ratkaisuna, jolla tuhoutuneet alueet saataisiin rakennettua uudelleen. Pian tämän jälkeen kuitenkin havahduttiin avun tärkeyteen myös vähemmän kehittyneille maille, koska maailman taloudessa voidaan kaiken ajatella vaikuttavan kaikkeen.

Aikojen kuluessa kehitysavun muodot ja pääsuuntaukset ovat vaihdelleet vallitsevien kehitysteorioiden mukaan. Maailmanpankki ja YK ovat olleet merkittävässä roolissa kehitysavun yleistymisen kannalta. Voidaankin sanoa, että ilman näitä kansainvälisiä järjestöjä kehitysapu ei ainakaan vielä olisi muotoutunut nykymuotoonsa. On siis osittain niiden ansiota, että tulonsiirrot rikkaiden ja vähemmän kehittyneiden maiden välillä ovat tällä hetkellä arkipäiväisiä.

Kehitysavusta ja sen tehokkuudesta on keskusteltu pitkään. On pohdittu muun muassa sitä, miten kehitysavun vaikuttavuutta voidaan mitata ja mitkä seikat siihen vaikuttavat. Kehitysavun tavoitteina ovat olleet esimerkiksi taloudellinen kasvu ja köyhyyden vähentäminen, mutta näiden hyvydestä mittarina on esitetty monia mielipiteitä. Joidenkin tutkimusten mukaan kehitysavulla ei ole vaikutusta kehittyvien maiden talouskasvuun tai sillä voi olla jopa negatiivinen vaikutus. Toiset taas löytävät selvän positiivisen suhteen kehitysapuna annetun rahamäärän ja talouskasvun välille. Monien tutkimusten mukaan kehitysapu on vaikuttavaa silloin, kun sitä saavassa maassa vallitsevat tietyt olosuhteet. Tiettyjen olosuhteiden vallitsemisen varmistamiseksi antajamaan on asetettava kehitysavulleen ehtoja, jotta avusta olisi varmemmin hyötyä.

Kehitysavun ehdollisuus on ollut yhtenä pääpuheenaineena kehitysavusta keskusteltaessa. Kehitysavun antaminen ilman ehtoja on vastaanottajamaalle periaatteessa hyvä tilanne, mutta sen kehittämisen kannalta epäsuotavaa, koska tällöin hallitus voi käyttää varat oman mielensä mukaan. Kun kehitysapuun lisätään ehtoja, on antajamaalla periaatteessa velvoite antaa rahaa vain silloin, kun vastaanottajamaa on täyttänyt ennalta määritetyt ehdot. Käytännössä näin ei kuitenkaan toimita, sillä antajamaassa on tiettyjä ryhmittymiä, jotka hyötyvät suoraan ehdoista ja kehitysapuvirroista. Näiden ryhmien lyhyen aikavälin etujen mukaista on antaa kehitysapua, vaikka ehtoja ei olisikaan täytetty. Sopimukseen kirjattujen ehtojen tarkoitus onkin nimellisesti sitoa rahavirrat tiettyihin edellytyksiin, mutta käytännössä toteutuvat rahavirrat ja ehdot riippuvat täysin sopimuksen osapuolien intresseistä.

Ehdollisuus on saajamaan kannalta ongelmallista erityisesti silloin, kun lahjoittajia on monia ja jokaisella saattaa olla omat ehtonsa, sillä lahjoittajien määrittämät ehdot voivat olla hyvinkin ristiriitaisia keskenään. Lisäksi saajamaan resurssien kasvattaminen siten, että maa pärjäisi pitkällä tähtäimellä omillaan, ei ole välttämättä lahjoittajan intressien mukaista, koska esimerkiksi teknisen kehitysavun parissa työskenteleville jatkuva avun tarve luo edellytykset apua antavien omille tuloille. Ehdollisuudesta päästään eroon, jos keskitytään kansainvälisten julkishyödykkeiden tuottamiseen. Näiden hyödykkeiden kehitys ja toteutus voi tapahtua suurimmaksi osaksi kehittyneissä maissa, mutta ne rahoitetaan esimerkiksi kehitysapua antavien järjestöjen toimesta. Tällöin avun saajille ei anneta suoraan rahaa, vaan heitä pystytään auttamaan konkreettisesti esimerkiksi kehittämällä lääkkeitä, joille on saajamaassa kova tarve.

Kehitysavun toimivuuden lisäksi sen antamisen periaatteita on jouduttu miettimään uudestaan Intian kaltaisten maiden takia. Vaikka Intia nousi keskituloisten maiden joukkoon, on maassa silti monta miljoonaa köyhää. Maan keskituloisuuden ei siis voida katsoa kertovan totuutta maan yksilöiden varallisuudesta, sillä se mittaa vain keskimääräistä varallisuutta. Tämän

seurauksena on jouduttu pohtimaan, pitäisikö köyhiä yksilöitä tukea kotimaasta riippumatta. Yhtenä teoriana on esitetty oikeudenmukaisuutta ja sen laajentamista kansainväliselle tasolle. Oikeudenmukaisuuden mukaan varat tulisi kohdistaa kaikkein köyhimmille yksilöille. Yleismaailmallisen teorian mukaan kaikki olisivat velvoitettuja tasapuolisesti huolehtimaan toisistaan. Tällöin jokainen hyväosainen olisi ikään kuin velvoitettu auttamaan vähäosaisia maailmanlaajuisesti. Näyttäisi siltä, että etiikan ja moraalin kautta ajateltuna kaikki olisivat velvollisia huolehtimaan vähäosaisista. Tätä voidaan perustella ajatuksella synnyinmaan ja perheen sattumanvaraisuudesta, sillä ne määrittävät yksilön kohtalon. Moraalisesti ajateltuna kehittyneiden maiden kansalaisilla olisi velvollisuus auttaa köyhien maiden kansalaisia, koska kehittyneiden ja kehittyvien maiden väliset suhteet saattavat olla köyhempää osapuolta riistäviä. Tällöin kehittyneiden maiden tulisi yrittää poistaa maiden väliset riistävät tekijät sekä hyvittää niistä aiheutunut hyvinvoinnin menetys kehittyvässä maassa.

Tutkielman lopussa oleva globaali köyhyyden minimointi osoittaa analyyttisen mahdollisuuden sille, että maa on samanaikaisesti sekä kehitysavun vastaanottaja että antaja. Ilmiö on jo todettu todelliseksi muun muassa Kiinan ja Intian kohdalla, mutta myös moni muu kehittyvä maa on ollut ja on edelleen kehitysavun saaja ja antaja. Ajatus kuulostaa ensin hieman abstraktilta ja herättää kysymyksen, miten jollain maalla voi olla varaa lahjoittaa varoja rajojensa ulkopuolelle, jos omatkin kansalaiset tarvitsisivat niitä. Globaalin ja kansallisen tavoitefunktion erilaisuus tekee kuitenkin asiasta ymmärrettävän ja jopa loogisen. Vaikka tarkasteltavaa asetelmaa laajennettiin, päädyttiin silti lopputulokseen, että yksittäinen maa voi tietynlaisessa tapauksessa olla sekä kehitysavun antaja että saaja.

Vaikka kehitysapu saattaa ensin ajatuksellisesti vaikuttaa melko yksinkertaiselta, on se sekä antajan että saajan näkökulmasta erittäin monimutkainen asia. Kehitysavussa on huomioitava saajan ja antajan tavoitteet, jotta sen hyödyllisyydestä voidaan ylipäättään olla jotakin mieltä. Ehdollisen kehitysavun puolesta on monta hyvää huomiota, mutta toisaalta niin on myös

ilman ehtoja annettavan kehitysavun puolesta. Kehitysavun antaminen voi aiheuttaa kehitysapuriippuvuutta, mikä ei ole kansainvälisellä tasolla ajateltuna toivottu tilanne, vaan tavoitteena on ennemminkin auttaa kehittyviä maita siten, että ne tulisivat jossakin vaiheessa toimeen omillaan. Tämän lisäksi on huomioitava maiden rajat ylittävät positiiviset ja negatiiviset ulkoisvaikutukset, joita mikään yksittäinen maa ei ota valinnoissaan huomioon. Koska melkein kaiken voidaan ajatella vaikuttavan kaikkeen, on kehittyneiden maiden intressien mukaista huomioida myös kehittyvien maiden osalta ulkoisvaikutukset ja tämä voidaan toteuttaa kansainvälisten julkishyödykkeiden avulla. Tuntuu kuitenkin, ettei kehitysavun suhteen mikään ole ongelmatonta, sillä kansainvälisiin julkishyödykkeisiin liittyvät omat ongelmansa.

Kaiken edellä esitetyn jälkeen tutkielmassa käsiteltiin mielenkiintoista kysymystä yhdestä maasta kehitysavun yhtäaikaisena saajana ja antajana. Kun ottaa huomioon kehitysavun moninaisuuden ja kaikki eri muodot, ei liene odottamatonta, että kyseinen tilanne on perusteltavissa taloustieteellisesti. Moraalisesti ja eettisesti ajatus saattaa kuitenkin tuntua kehittyneiden maiden lahjoittajista oudolta, mikä on ymmärrettävää. Toisaalta yksittäisten maiden tavoitteet saattavat poiketa toisistaan ja myös kansainvälisistä tavoitteista, jolloin tilanne saadaan perusteltua näillä poikkeamilla.

LÄHTEET

Alesina, A. & D. Dollar. (2000). "Who gives aid to whom and why?" *Journal of Economic Growth*. Vol 5. Maaliskuu. Sivut 33 - 64.

Arrow, Kenneth. (1973). "Some Ordinalist-Utilitarian Notes on Rawls's Theory of Justice." *The Journal of Philosophy*. Vol LXX. No. 9. Sivut 245 - 263.

Bourguignon, F., Bénassy-Quéré, A., Dercon, S., Estache, A., Gunning, J.W., Kanbur, R., Klasen, S., Maxwell, S., Platteau, J.P. & Spadaro, A. (2008) . Millennium Development Goals at Midpoint: Where do we stand and where do we need to go? *European Report on Development*.

Burnside, Craig & David Dollar. (2000). "Aid, Policies and Growth." *American Economic Review*. Vol. 90. No. 4. Syyskuu. Sivut 847-868.

Fishlow, Albert. (1972). "Brazilian Size Distribution of Income." *American Economic Review*. May. Vol 62, sivut 391-402.

Foster, J., Greer, J. & Thorbecke, E. (1984). "A Class of Decomposable Poverty Measures". *Econometrica*. Vol. 52. No. 3. 761-766.

Friedman, M. (1958). "Foreign Economic Aid: Means and Objectives." Teoksessa Bhagwati, Jagdish & Eckhaus, Richard. 1970. *Foreign Aid*. Harmondsworth. Penguin.

Hansen, Henrik & Finn Tarp. (2000). "Aid effectiveness disputed." Teoksessa Finn Tarp (toim.) *Foreign Aid and Development*. London and New York. Routledge. Sivut 103-128.

Hjertholm, Peter & White, Howard. (2000). Foreign aid in historical perspective: Backgrounds and trends. Teoksessa Finn Tarp (toim.) *Foreign aid and development: Lessons learnt and direction for the future*. Routledge.

Kanbur, R. (1987). Measurement and Alleviation of Poverty: With an Application to the Impact of Macroeconomic Adjustment. *IMF Staff Papers*. World Bank: Washington, DC.

Kanbur, R., Sandler, T. & Morrison, K. M. 1999. The Future of Development Assistance: Common Pool and International Public Goods. *ODC Policy Essay*. No. 25.

Kanbur, R. (2003). The Economics of International Aid. Teoksessa S. Christophe-Kolm & J. Mercier-Ythier (toim.) *The Economics of Giving, Reciprocity and Altruism*. North Holland.

Kanbur, R. (2006). *Three Observations on the Challenges of Growth and Poverty Reduction in Asia*. <http://www.kanbur.dyson.cornell.edu/publications.php>. Toukokuu 2015.

Kanbur, R. & Sumner, A. (2012). Poor Countries or Poor People? Development Assistance and the New Geography of Global Poverty. Teoksessa Wiley: *Journal of International Development*. Wiley Online Library. Vol. 24. Sivut 686-695.

Kanbur, R. (2012). *Can a Country be a Donor and a Recipient of Aid?* <http://www.kanbur.dyson.cornell.edu/publications.php>. Toukokuu 2015.

Kanbur, R. 2013. *India, The World Bank, and the International Development Architecture*. Diat 10-13. <http://www.kanbur.dyson.cornell.edu/publications.php>. Toukokuu 2015.

Lancaster, Carol. (2007). Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics. The University of Chicago Press. Chicago and London.

Little, I. M. D. & Clifford, J. M. (1965). International Aid. London. George Allen and Unwin Ltd.

Mavrotas, G. & Villanger, E. (2006). Multilateral Aid Agencies and Strategic Donor Behaviour. *Discussion Paper*, No. 2006/02.

Miller, R. (2010). *Globalizing Justice: The Ethics of Poverty and Power*. Oxford University Press.

Mosley, P. (1987). Overseas aid – its defense and reform. Brighton. Wheatsheaf Books.

Nagel, Thomas. 2005. "The Problem of Global Justice." *Philosophy and Public Affairs*. Vol.33. No. 2. Sivut 113-147.

Rawls, John. (1971). *A Theory of Justice*. Havard University Press.

Rawls, John. (1999). *The Law of People*. Harvard University Press.

Shultz, T. W. (1960). "Value of U.S. Farm Surpluses to Underdeveloped Countries." *Journal of Farm Economics*. Vol 42. sivut 1019-1030.

Singer, H. W. (1965). "External Aid: For Plans or Projects?" *Economic Journal*, vol 75. sivut 539-545.

Singer, P. (2002). *One World*. Yale University Press.

Stiglitz, Joseph. (2000). "Whiter Reform? Ten Years of the Transition." *Proceedings of the Annual World Bank Conference on Development Economics, 1999*. Washington D.C. The World Bank. sivut 27-56.

Rosenstein-Rodan, P. N. (1968). The Consortia Technique. *Internatinal Organization*. Vol 22. No 1. sivut 223-230.